

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΕ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1948

ΑΡΙΘ. 41—42

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιασμός (Α') — † Μητροπολίτου Κόου Ἐμμανουὴλ Ἡ κλήσις εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον (κατὰ τὸν Massillon): Ε' Ἡ μαρτυρία τῆς συνειδήσεως. — Γερασίμου Κοινιδάκη Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Χρυσόστομος Παπαδόπουλος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν (†), ἐπὶ τῇ δεκαετηρίδι ἀπὸ τοῦ θανάτου του. — Γ. Α. Παπαδοπούλου Κατηχητοῦ, Τὸ ζήτημα τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων Στ'. — Γ. Π. Lambeth καὶ Amsterdam. — Παρατηρήσεων Στήλη: Ὁ μεγαλομάρτυς Δημήτριος. — Ἐλευθερία. — Ἡ καλλιτέρα ἐλπίς; — Τὰ περιλάλητα «δικαιώματα». — Ἀξιοσημεῖωτος ἐπίσκοπος. — Χρονιά.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ

Α'

Ἡ καὶ ὑφ' ἡμῶν παρατηρηθεῖσα καὶ ἐσχάτως ἐν τῷ τύπῳ σχολιασθεῖσα ἀξιοκατάκριτος ὑπὸ ἀτόπους συνθήκας ἀκρόασις τῆς διὰ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ κατὰ τὰς Κυριακὰς μεταδιδομένης θείας λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς μητροπόλεως παρέχει τὴν ἀφορμὴν ὅπως διαφωτισθῇ τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα περὶ τοῦ μεγίστης σημασίας καθήκοντος τῶν πιστῶν νὰ ἐκκλησιάζωνται, νὰ παρίστανται δηλαδὴ ἀπὸ κοινοῦ εἰς τοὺς ναοὺς κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας Μυσταγωγίας.

Ὅταν καὶ παρ' ἡμῶν ιδρύθη ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς, ἡ καθ' ἡμῶς ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ ἠξίωσεν, ὅπως ἡ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς μεγάλας θρησκευτικὰς ἐορτὰς τελουμένη ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ ἱερὰ λειτουργία μεταδίδεται δι' αὐτοῦ, τὸ μὲν, ὅπως δύνανται νὰ μετέχουν τῶν κοινῶν προσευχῶν συνόλου τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ ἀνακουφίζονται διὰ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ψυχικῆς παραμυθίας οἱ δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς μὴ δυνάμενοι νὰ συμπαρίστανται ἐν τῷ ναῷ τὸ δέ, ὅπως καὶ οἱ μακρὰν τῆς πατρίδος ἐν τῇ ξέγῃ μεταξὺ ἀλλοεθνῶν καὶ ἀλλοδόξων δια-

βιοῦντες, διὰ τῆς ἀκροάσεως τῆς ἐλληνικῆς ἱερᾶς ψαλμοφθίας ἐπαναφέρουν τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἐλληνικὴν γῆν, διακρατοῦντες καὶ ἐνισχύοντες καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου τὸν πρὸς αὐτὴν ἰσόβιον δεσμόν. Ἡ διὰ τοῦ ραδιοφώνου, λοιπόν, μετάδοσις τῆς θείας λειτουργίας ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς εἰς μόνας ταύτας τὰς δύο κατηγορίας τῶν ὀρθοδόξων ἐλλήνων, εἰς μόνους δηλαδὴ τοὺς ἐκ τῶν πιστῶν ἀδυνατοῦντας νὰ ἐκκλησιάζωνται.

Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ εἰς τοὺς ναοὺς ἐκκλησιασμός ἀποτελεῖ ἐπιτακτικὸν παντὸς χριστιανοῦ καθήκον, τοῦ ὁποῦ ἢ παραμέλησις συνεπάγεται λίαν δυσάρεστα οὐ μόνον δι' αὐτὸν τὸν παραβάτην, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλοκληρον τὴν χριστιανικὴν κοινωνίαν ἀποτελέσματα.

Ὅταν κρούονται οἱ κώδωνες τῶν ναῶν, ὁ ἦχος τῶν εἶνε πρόσκλησις πάντων τῶν πιστῶν εἰς συμπροσευχὴν ἐν κοινῷ εἰς αὐτοὺς ἐκκλησιασμῷ. Ἡ χριστιανικὴ κοινωνία ἀποτελεῖ μίαν ὀργανωμένην οἰκογένειαν μὲ οἰκογενειάρχην τὸν Κύριον πάντων Ἰησοῦν Χριστόν, διὰ τῆς μεταδιδομένης δὲ ὑπὸ τῶν κωδῶνων φωνῆς τῆς Ἐκκλησίας καλεῖται αὕτη νὰ μετάρχη τῆς ἐν τῷ ναῷ τελουμένης θείας Μυσταγωγίας, καθ' ἣν ἡ ἀναίμακτος προσφέρεται θυσία ὑπὲρ τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος. Εἶνε οὕτω ἡ θεία λειτουργία μία πράξις καθ' ἣν ἐκδηλοῦται κατ' ἐξοχὴν καὶ κατὰ τρόπον μοναδικὸν ἡ ἀληθῆς ἐνότης τοῦ χριστιανικοῦ σώματος. Οὐδεμία ἀνθρωπίνη κοινωνία νοεῖται ἀνευ ἐνότητος, ἡ ἐνότης ὅμως αὕτη ἰδιαζόντως ἐκφράζεται ἐν τῷ ἐκκλησιασμῷ περὶ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, διότι οὐδέποτε ὁ Χριστὸς ἐνεφανίσθη πληρέστερον ὡς τὸ κέντρον καὶ συμπάσης μὲν τῆς ἀνθρωπότητος, μάλιστα δὲ τῶν ὀρθῶς εἰς αὐτὸν πιστευόντων ὡς εἰς θεῖον Σωτῆρα, ὅσον ὅταν

μόνος καὶ γυμνός ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ ἐκρεμάσθη, προσφέρων ἑαυτὸν ἑκουσίαν ὑπὲρ πάντων θυσίαν. Καὶ ἡ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας μαρτυρία περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος οὐδέποτε ἐτονίσθη τόσον, ὅσον ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶνε ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαίου ἀνθρωπίνου γένους. Ἐν τῷ ναῷ ἀκατάπαυστος ἀκούεται ἡ εὐχὴ «ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», ὑπὲρ ἄρσεως δηλαδὴ τῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διαφοριῶν καὶ συγκρούσεων, ὥστε πάντες οἱ ἄνθρωποι, ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ-Πατρὸς καὶ ὡς ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους, νὰ ἀπαρτίσουν ἓνα ἐνιαῖον λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Οὕτω ἡ θεία λειτουργία ἀποτελεῖ συλλογικὴν ἐν Χριστῷ πρᾶξιν τοῦ ὅλου σώματος τῶν πιστῶν, καθ' ἣν διαδηλοῦται ἡ πνευματικὴ, ἠθικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἀλληλεγγύη ἐν ἐνότητι πνεύματος καὶ καρδίας, πίστεως, ἀγάπης καὶ ἐλπίδος, ἡ πλήρης ταυτότης τῶν πνευματικῶν, ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν διαφορόντων καὶ τάσεων πάντων τῶν ἀποτελούντων τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας πιστῶν. Ἐν μέσῳ αὐτῶν παρίσταται ἀοράτως αὐτὴ τῆς Ἐκκλησίας ἡ Κεφαλὴ, ὁ Χριστὸς, εὐλογῶν, ἐγκαρδιῶνων, ἐμψυχῶν, παραμυθῶν καὶ στηριζῶν τοὺς πάντας. «Οὗ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἓμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν». Πολλῶ μᾶλλον ὅταν πάντες εὐρίσκονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὸ ὄνομά του ἐν τῷ θείῳ οἴκῳ συνηθροισμένοι. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἡ θεία Μυσταγωγία τελεῖται κυρίως καὶ πάντοτε κατὰ τὰς Κυριακάς, ὁπότε οἱ ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν ἀναπαυόμενοι χριστιανοὶ ἔχουν τὴν κατ' ἐξοχίαν εὐκαιρίαν νὰ προσέρχονται εἰς τοὺς ναοὺς πρὸς κοινήν προσευχὴν, καὶ μάλιστα ὁμαδικῶς, ὅχι δηλαδὴ μεμονωμένοι, κατ' ἄτομα, ἀλλ' ὡς οἰκογένειαι, ὡς οἰκογενεακαὶ ἐνότητες τῶν μετόχων τῆς αὐτῆς πίστεως, ἐνισχύουσαι τοιούτοτρόπως τὸ ἐν τῷ ἐκκλησιασμῷ ἐκφαινόμενον πνεῦμα τῆς ὁρατῆς ἐνότητος τῆς ὅλης χριστιανικῆς οἰκογενείας, ὁπότε καὶ ἐμφανίζονται ὡς ἐνιαῖον χριστιανικὸν π λ ἠ ρ ω μ α, ὡς σ ύ σ τ η μ α καὶ σ ύ ν ο δ ο ς τῶν πιστῶν «ἐκκλησία γὰρ συστήματος καὶ συνόδου ἐστὶν ὄνομα», λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος.

Ἐκ τούτων, καὶ ἐξ ὧν μετέπειτα θὰ ἀναπτυχθῶν, συνάγεται ἡ μεταξὺ τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς καὶ τῆς ὁμαδικῆς ἐν ἐκκλησιασμῷ

προσευχῆς οὐσιώδης διαφορὰ, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Η ΚΛΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΣΤΑΔΙΟΝ

(Κατὰ τὸν Massillon)

Ἡ μαρτυρία τῆς συνειδήσεως

Ε'

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς μαρτυρίας ταύτης τῆς ἀθωότητος, ἡ συνειδήσίς σας δέον νὰ σᾶς δίδῃ ἀκόμη μαρτυρίαν διαθέσεως πρὸς τὰ ἱερὰ λειτουργήματα τοῦ ὑποουργήματος. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς τρυφεράν ἀκόμη ἡλικίαν, ὑπεκφεύγει ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, δὲν δύναται ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν ναόν, καὶ εὐρίσκουσιν αὐτὸν ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων νὰ κάμνῃ ἤδη, οὕτως εἰπεῖν, δοκιμὰς τοῦ θείου Ὑπουργήματός του. Ὁ νεαρὸς Σαμουὴλ, ἀνατραφεὶς ἐν τῷ ναῷ, ὑπηρετεῖ καθ' ἐκάστην ἐνώπιον τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ Γραφή παρατηρεῖ, ὅτι ἀπεσπάτο ἀκόμη ἀπὸ τὰς γλυκύτητας τοῦ ὕπνου, ὅταν ἐνόμιζεν, ὅτι αἱ διαταγαὶ τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως Ἦλὶ ἐκάλουν αὐτὸν εἰς ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ἀφορᾷ εἰς τὴν εὐπρέπειαν καὶ τὴν ὡραιότητα τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου. Ἡ προτερόχρονος αὐτῆ διαθέσις, ἡ ἐκτίμησις αὐτῆ διὰ τὰ διακονήματα τοῦ λειτουργήματος, ἐνεφανίσθη πάντοτε ἐν τοῖς Ἀγίοις, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς προώριζε διὰ τὸ θυσιαστήριον· καὶ τὴν ἐθεώρησαν πάντοτε ὡς σημεῖον κλήσεως καὶ ὡς εὐτυχή οἰωνόν τῆς Ἱερωσύνης.

Ἄλλ' ἐὰν δὲν αἰσθάνεσθε τὸν ἑαυτὸν σας «γεννημένον» διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ λειτουργήματα· ἐὰν δὲν φαίνεσθέ ποτε ὀλιγώτερον εἰς τὴν θέσιν σας ἢ ὅταν κἀθησθε ἐν τῷ ναῷ ἐν μέσῳ τῶν Λειτουργῶν τοῦ Κυρίου· ἐὰν τὰ ἱερὰ ἄμφια, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία σᾶς ἐνδύει, εἶναι διὰ σᾶς εἰς ἱματισμὸς ξένος, καὶ ὁ ὁποῖος ὅχι μόνον «δὲν σᾶς ταιριάζει» διόλου, ἀλλὰ καὶ σᾶς ταράσσει καὶ σᾶς στενοχωρεῖ· ἐὰν τὸ κοσμικὸν ἐνδύμα συνοδεύει πολὺ καλύτερον τὸ ὕφος, τὴν αὐθάδειαν, τὴν ἐκλυσιν τοῦ προσώπου σας· ἐὰν ἡ σωφροσύνη, τὴν ὁποίαν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες συνιστῶσι τόσον συχνὰ εἰς τοὺς Κληρικούς· ἐν τῇ ἀμφιέσει των, ἐν τῷ ὄλω των, σᾶς φαίνεται ὕφος γελοῖον καὶ κακασθηρὸν· ἐὰν, ὡς ἐκεῖνα τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ, χλευάζετε μάλιστα τοὺς Προφήτας τοῦ Κυρίου, τοὺς ἁγιωτέρους του Λειτουργούς, οἵτινες δὲν καταφεύγουσιν εἰς τὰς περιττότητας καὶ εἰς τὴν θηλυπρέπειαν τῆς τέχνης, διὰ νὰ ἐπανορθώσουν τὴν ἔλλειψιν τῆς φύσεως, καὶ οἱ ὁποῖοι φέρουσιν ἐπὶ τῆς σεπτῆς κεφαλῆς των τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν δόξαν τῆς Ἱερωσύνης· ἐὰν τὸ σεβάσιμον σύνολον τῶν ἱερῶν τελετῶν μας εἶναι διὰ σᾶς ἀνιαρὸν θέαμα· ἐὰν βλέπετε τὰ κατώτερα αὐτῶν λειτουργήματα μὲ ἀνόητον περιφρόνησιν· ἐὰν, ὁμοίως πρὸς τὴν ὑπερήφανον Μιχὸλ, βλέπετε μὲ περιγελῶν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται νὰ ἀπεκδυθῶσιν ὅλον τὸ μεγαλεῖόν των ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Κιβωτοῦ, καὶ θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἐκεῖ τετιμημένους διὰ τὰς ταπεινοτέρας ὑπηρεσίας, αἱ ὁποῖαι ἀφορῶσιν εἰς τὴν

λατρείαν τῆς λέγω τὰς ταπεινοτέρας ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ πάντοτε ἀπειρώς ὑψίστας εἰς τὰ ὄμματα τῆς πίστεως· ἐάν, λέγω, ἡ εἰκὼν αὐτῆ σᾶς ὁμοιάσῃ, κρίνατε σεῖς ὁ ἴδιος τί πρέπει νὰ σκέπτεσθε περὶ τῆς κλήσεώς σας. Ὁ Θεὸς ἀναμφιβόλως δὲν τὴν ἐγείρει γράφει τὴν κλήσιν περισσότερο ἐν τῇ καρδίᾳ σας παρὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου σας· διαθέσεις, κλίσεις τόσον ἀπομεμαρτυρημένοι ἀπὸ τὸ ἱερὸν στάδιον εἰς τὸ ὅποιον καταγίνεσθε δὲν σημειώουσι ὅτι ὁ Θεὸς σᾶς προώρυσεν εἰς αὐτὸ ἀντίθεσις τόσον ἀποφασιστικῆ εἰς τὰ λειτουργήματα τοῦ ὑπουργήματος, ἀποφασίζει σαφέστατα περὶ τῆς ἀντιθέσεως, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς θέτει εἰς αὐτὸ· δίδει τὴν διάθεσιν τοῦ σταδίου εἰς τὸ ὅποιον καλεῖ· καὶ εἶναι δυνατόν νὰ σᾶς κάμῃ καλύτερον νὰ ἀισθανθῆτε, ὅτι δὲν εἶναι ἐκεῖ τὸ λειτουργήμα, εἰς τὸ ὅποιον σᾶς προορίζει, παρὰ θέτων ἐν ὑμῖν ἀπόστασιν τόσον δεδηλωμένην δι' ὅλας τὰς ὑπηρεσίας του; Καὶ πῶς θέλετε νὰ ἐξηγηθῆ ὁ Θεός; Δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἔλθῃ φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ νὰ μᾶς εἴπῃ κατ' ἰδίαν, καὶ ὡς ἄλλοτε εἰς τὸν Σαμουὴλ· ὁ Κύριος δὲν ἐξέλεξεν ἐκεῖνον: *Ὁδὲ τοῦτον ἐξελέξατο ὁ Θεός*¹: πᾶν ὅ,τι βλέπομεν ἐν ὑμῖν μᾶς τὸ λέγει ἀρχετὰ· καὶ ἡ φωνὴ τῆς καρδίας σας καὶ τῶν κλίσεων σας, σᾶς τὸ λέγει ἀκόμη σαφέστερον εἰς σᾶς τὸν ἴδιον.

Ἡ τελευταία μαρτυρία, τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ σᾶς δώσῃ ἡ συνείδησίς σας, εἶναι ἡ καθαρότης τῶν προθέσεώς σας, ὅταν καθιερώετε τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἤλθε διὰ νὰ ὑπηρετηθῆ, δηλαδή, διὰ νὰ καταλάβῃ τὰς πρώτας θέσεις τῆς Συναγωγῆς· ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ, ὅ ἐστι, διὰ νὰ εἶναι ὄλος εἰς χοῦρον ἡμῶν· ἤλθε διὰ νὰ δηλώσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς του εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ σώσῃ τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τοῦ Ἰσραὴλ· ὁ ζῆλος, ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγιότης ὄφειλον νὰ κἀμνον ὅλην τὴν λάμψιν τοῦ λειτουργήματός του. Σεῖς ἀποφασίζετε, ἐάν δὲν σκοπεύετε διόλου ἄλλην λάμψιν· ἐάν εἰσέρχεσθε εἰς τὸ λειτουργήμα διὰ νὰ ὑπηρετήσετε, διὰ νὰ ἐργασθῆτε διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν σας, καὶ ἂν ἡμυροῦτε νὰ μᾶς ἀπαντήσετε περὶ τῆς καθαρότητος τῶν προθέσεών σας. Δὲν ἀξιῶ νὰ εἰσδύσω εἰς τὰς πλέον ἀποκρύφους πτυχὰς τῆς καρδίας σας· ὁ Θεὸς μᾶς γνωρίζει, καὶ αὐτὸ μὲ φθάνει· ἀλλὰ δὲν θὰ ἔρχετο νὰ ἐγκαθιδρυεταί τις εἰς τὸ λειτουργήμα πολὺ ἔνωρις διὰ νὰ διαφωτισθῆ κατ' ἀρχὰς περὶ τῶν ὁδῶν· αἵτινες ἄγουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ πλεῖστον ἐκείνων, οἵτινες ἀφιερώνονται εἰς αὐτήν· τὰ ἐλατήρια, τὰ ὅποια παίζουν ὄλον εἰς τὰς κλήσεις, εἶναι τόσον κινὰ, τόσον βέβαια, ὅσον αἱ κλήσεις εἶναι ὀλιγότερον βέβαιαι αὐταὶ καθ' ἑαυτάς· θὰ εἴσθε τόσον δυστυχῆς, ὥστε νὰ εἴσθε ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου; Διὰ νὰ διαφωτισθῆτε περὶ τούτου, εἰσέλθετε εἰς κρίσιν μὲ τὸν ἑαυτὸν σας· τί προϋτιθέμην ἐν τῷ ἱερῷ σταδίῳ, διὰ τὸ ὅποιον παρουσιάζω ἑμαυτόν; ἐργασίας, φροντίδας, ἀγρυπνίας, τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν, τὴν μεγάλωσιν τοῦ Βασιλείου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἀληθείας,

τὴν καταστροφὴν τοῦ κράτους τοῦ Σατάν; δὲν ἔχω ὑπ' ὄψει παρὰ τὰ ἐπίπονα ταῦτα λειτουργήματα ἐν τῇ κληρονομίᾳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Μὴ ψευσθῆτε διόλου εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ προφέρετε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τὴν ἀνομίαν σας. Εἶναι γεγραμμένον ὅτι ὅταν ὁ Μωϋσῆς ἠθέλησε νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸν Ἐλεάζαρο Μέγαν Ἀρχιερέα εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀαρων, τὸν ὠδήγησεν εἰς ὄρος ὑψηλόν, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐφαίνετο ὅλη ἡ χώρα τοῦ Ἰορδάνου, ἡ ἀφθονία καὶ αἱ γλυκύτητες τῆς ἀγίας ταύτης γῆς, ἡ ὁποία θὰ ἐγίνετο ἡμέραν τινὰ μερῶν του· καὶ συνέβη ὥστε ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ μέλιτος, τὰ ὅποια ἔρχον ἐν τῇ εὐτυχείᾳ ἐκείνη χώρα, ἐνέδυσεν αὐτὸν τὴν ἱερατικὴν στολήν. Ὅταν οἱ συγγενεῖς σας, κατὰ σάρκα, σᾶς ἐνέδυσαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μὲ τὰ ἱερὰ σημεῖα τῆς θέσεώς σας, δὲν σᾶς ὠδήγησαν ἐπάνω εἰς ὑψηλὸν ὄρος, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τὸ ὅποιον σᾶς ἔκαμαν νὰ ἰδῆτε ἀπὸ μακρὰ τὰ πλούτη, τὴν ἀφθονίαν, τὸ γάλα καὶ τὸ μέλι γῆς ἀγίας, τῆς ὁποίας σᾶς ὑπεσχέθησαν καὶ σᾶς ἔκαμαν νὰ ἐλπίζετε τὴν κατάκτησιν; Ἡ ἐλπίς αὐτῆ δὲν ἀπειτέλεσε τὸ ἱερώτερον ἐλατήριον τῆς εἰσόδου σας εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον, καὶ δὲν ἐσχμάτισε τὴν ὅλην κλήσιν σας; Λώσατε δόξαν εἰς τὸν Θεόν. Τί ἔρχεσθε νὰ ζητήσετε μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν; Τὰ πλούτη της; ἢ τὰς ὑπηρεσίας της; Τὰς τιμὰς της, ἢ τὰς ἐργασίας της; Τὸ μαλλὶ τοῦ προβάτου, ἢ τὴν σωτηρίαν τῶν προβάτων; Τὸν χρυσὸν τοῦ θυσιαστηρίου, ἢ τὸν Θεὸν τὸν λατρευόμενον ἐπάνω αὐτοῦ; Ποῖα τάλαντα φέρετε εἰς τὴν ἱεράν ταύτην στρατείαν; Τὴν δύναμιν, τὸ θάρρος, διαθέσεις πολεμικὰς· ἢ τὴν χαυνότητα, τὴν ὀστώνην, τὴν ἀγάπην τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἡδονῶν; «Ὅνδρις στρατιώτης ἔρχεται εἰς τὸν πόλεμον μὲ ἡδονάς, λέγει ὁ Τερτυλιανός: *Nemo miles ad bellum cum deliciis venit*· καὶ ὁ Κύριος σᾶς λέγει ὅτι ἄλλοτε ἔλεγεν εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ Γεδεών: «Ὅσοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Κυρίου φέρουσι τὴν κωθρότητα, τὴν ὀλιγοψυχίαν, τὸν φόβον τῆς ἐργασίας καὶ τῶν κόπων, ἂν γυρίσουν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς των: *τίς ὁ φοβούμενος καὶ δειλός; ἐπιστραφήτω*».

Γνωρίζω, ὅτι ἀξίωμα ἐκκλησιαστικόν, τὸ ὅποιον δὲν ἀνεξήτησέ τις καὶ δὲν ἐπεθύμησε· τὸ ὅποιον ἢ ἐκλογὴ τῶν ἀνωτέρων μας, ἢ αἱ ἀπερινόητοι βουλὰί τῆς Προνοίας ἔκαμαν, ὥστε νὰ πέσῃ ἐφ' ἡμᾶς, χωρὶς νὰ ἔχωμεν φέροι εἰς αὐτὸ ἐκ μέρους μας ἄλλο τι εἰ μὴ τὴν ὑποταγὴν καὶ τὸν φόβον, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς σημεῖον νομίμου κλήσεως, ἂν ἄλλως τὰ ἦθη ἡμῶν, αἱ κλήσεις ἡμῶν καὶ ὁ προσωπικὸς μας χαρακτὴρ δὲν διαφεύδουν τὸ ἐξωτερικὸν τοῦτο σημεῖον, τὸ ὅποιον φαίνεται νὰ μᾶς καλῆ εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ἀλλὰ νὰ ἀναλαμβάνῃ κανεὶς λειτουργήμα φοβερόν, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δρέπῃ τὴν διαδοχὴν εὐεργετημάτων, τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοί μας ἀπέκτησαν ἀπὸ χρόνον· μόνον διότι αἱ ἐλπίδες μας, ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀσφαλέστεραι καὶ λαμπρότεραι, παρὰ ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ κόσμου· μόνον διότι φέρει ἐν ὄνομα, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐπιθυμῆ τὸ πᾶν· μόνον διότι οἱ συγγενεῖς μας, κατὰ σάρκα, ὡς ἡ μήτηρ ἐκείνης τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου, ἐξήτησαν ἤδη δι'

1. Α' Βασιλ. 16,8.

ἡμᾶς τὰς πρώτας θέσεις ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνὶ λόγῳ, διὰ τὰ τὸ εἰπωμεν ἀκόμη περισσότερον «καθαρὰ καὶ ξιάστερα», τὸ φέρειν ὡς «τὸ ἅπαντον» σημεῖον κλήσεως εἰς ὑπόουγμα ταπεινότητος, ἐπιθυμίας ἀνυψώσεως· εἰς ὑπόουγμα ἐργασίας καὶ μερίμνης, ἐλπίδας ἀναπαύσεως καὶ νωθότητος· εἰς ὑπόουγμα πτωχείας, προοπτικὰς πολυτελείας καὶ ἀφθονίας· τὸ νὰ πηγαίνει τις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ὁ σαρκικὸς ἐκεῖνος λαός, ὅχι διότι ἔχει τὰ «ὄψιατα τῆς ζωῆς», ἀλλὰ διότι πολλαπλασιάζει ἄρτον γήινον· νὰ ἀπαρηθῇ τις τὸ πᾶν διὰ τὰ εὔρη τὸ πᾶν ἢ μᾶλλον νὰ μὴ ἀφίνωμεν πλοῖον καὶ δίκτυα παρὰ διὰ τὰ γίνωμεν οἱ Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ εἶναι ἐλατήριον ἐγκληματικόν. Ποῖος τὸ ἀγνοεῖ; Καὶ τὸ ἐγκλημα, ὦ Θεέ μου! θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι σημεῖον κλήσεως εἰς τὸ ἀγιώτατον ἐξ ὄλων τῶν σταδίων;

† Ὁ Κῶου ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(1868—1938)

Ἐπὶ τῇ δεκαετηρίδι ἀπὸ τοῦ θανάτου του
(22 Ὀκτωβρ. 1938)

Ἡ συμπλήρωσις δεκαετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Α. Παπαδοπούλου καὶ 29ετίας ἀφ' ἧς ἀνήλθε τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν ἐπιβάλλει ἡμῖν τὸ καθήκον· ἀναμνησθῶμεν τῆς ἰδιαζούσης ἐκεῖνης ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς φυσιογνωμίας, τῆς ὁποίας ἡ δραστηριότης ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος πληροῖ τὴν Ἐκκλησίαν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

Ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἀποτελεῖ παράδειγμα ἀνδρός ἀναδειχθέντος διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τῆς ἐργατικότητος του. Ἀνίκει εἰς τὴν μεγάλην πλειάδα τῶν ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, οἵτινες εἶναι αὐτοδημιούργητοι.

Εἶνε γνωστὰ τὰ στάδια τῶν σπουδῶν του ἐν τε ΚΠόλει, ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ Σμύρνης, ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐν ταῖς ρωσικαῖς Θεολογικαῖς Ἀκαδημίαις Κιέβου καὶ Πετρούπολεως. Ἦδη ἀπὸ τῶν φοιτητικῶν θρανίων ἐνεφάνισεν ἰκανὴν συνθετικὴν δύναμιν, προοιωνίζουσαν τὸ εὐρὸν αὐτοῦ ἐν τῇ ἱστοριογραφίᾳ μέλλον, ὅπως ἀπέδειξεν ἡ μετέπειτα συγγραφικὴ αὐτοῦ δράσις εἰς τὴν νεωτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἱστοριογραφίαν.

Κατὰ τὴν δεκαετηριετὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπηρεσίαν του ὡς καθηγητοῦ καὶ διευθυντοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ ὁ Χρυσόστομος παρουσιάζεται ὡς ἀνήρ ἐκτάκτου δραστηριότητος, συνδυάζων ἰκανὴν εὐστροφίαν καὶ πρὸ πάντων νηφαλιότητα, ἐργατικότητα καὶ συστηματικότητα ἐν τε τῇ διοικήσει τῆς Σχολῆς καὶ τῇ ἐνασχολήσει περὶ τὴν Θεολ. Ἐπιστήμην. Παρὰ τὰ πολλαπλὰ καὶ πολύμοχθα καθήκοντά του ἐπιδίδεται ἀκάθεκτος εἰς συγγραφάς, ἰδρύει, ἐμπνέει καὶ στηρίζει νέα θεολογικὰ περιοδικά, θεραπεύει πάντας τοὺς κλάδους τῆς θεολογικῆς Ἐπιστή-

μης, ἰδιαίτατα δ' ἀφοσιούται εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν. Ἀκολουθῶν τὸ νεώτερον σύστημα ἐρεῦνης καὶ ἀναζητῶν τὰ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ κενὰ, τὴν ἱστορίαν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καλλι οργεῖ κυρίως διὰ μονογραφιών, μεγάλων συνθετικῶν ἐργασιῶν, ὁποῖα ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, τὴν ὁποίαν κατόπιν διεδέχθησαν αἱ Ἱστορίαι τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, ἡ μεγάλη μονογραφία περὶ τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καὶ πλείστοι ἀλλὰ ἐπὶ ποικιλωτάτων θεμάτων.

Ἡ τόσον εὐδόκιμος διεύθυνσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, μετὰ τὴν ἀναστολὴν τῆς λειτουργίας της ἔφερεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς. Τὴν τάσιν πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ὁ Χρυσόστομος ἐπεκτείνων καὶ εἰς τὴν διοικητικὴν του δραστηριότητα, ὡς κύριον πρόβλημα τῆς Ριζαρείου διέγνω τὸ τῆς ἐπιτυχστερέας πληρώσεως τοῦ προορισμοῦ της διὰ τῆς καταλλήλου χρησιμοποίησεως τῶν ἄνευ προσόντων ἐξ αὐτῆς ἀποφοιτῶντων μέχρι τοῦ πρὸς χειροτονίαν τῶν κανονικοῦ χρόνου, διὰ τῆς μεταβολῆς τῆς Σχολῆς εἰς πρότυπον Ἱεροδιδασκαλεῖον, ὅπερ καὶ ἐπέτυχε.

Τὸ πλῆθος τῶν ἐκκλησιαστικοῖστορικῶν ἰδίᾳ συγγραφῶν του κατέστησεν αὐτὸν ἐνδεδειγμένον πρὸς διαδοχὴν τοῦ Α. Διομήδους Κυριακοῦ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξέχουσαν κατέλαβεν ἐπὶ δεκαετίαν περίπου θέσιν μέχρι τῆς ἀναδείξεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν.

Ἡ ἀνοδος τοῦ Χρ. Π. εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον τῆς πρωτευούσης ἀποτελεῖ ἀξιοσημείωτον σταθμὸν τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, διότι οὗτος ὑπῆρξεν ὁ κύριος μοχλὸς τῆς δημιουργίας τοῦ νέου διοικητικοῦ οργανισμοῦ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, τὰς περὶ τῆς διοικήσεως τῆς ὁποίας ἀρχάς του (ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς χώρας πρέπει νὰ ἔχη τὴν διοίκησιν αὐτῆς κατὰ τοὺς κανόνας) ἐξήγγειλεν εἰς τὸν Α'. τόμον τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος τῷ 1920, ἧτοι τρία ἔτη πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἠναγκάσθη μὲν μετὰ ταῦτα ἐκ τῆς πείρας καὶ τῶν πολιτικῶν περιστάσεων ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς μικρᾶς διοικήσεως Συνόδου, ἀλλ' ἔδωκεν ἐξ ἀρχῆς τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἐντολοδόχος καὶ τῆς Ἱεραρχίας. Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι καὶ εἰς τοῦτο ὁ Χρ. Π. ἔδειξε πῶς δύναται τις νὰ συνδυάξῃ τὴν ἐπιστήμην, καὶ δὴ τὴν Ἱστορίαν, μετὰ τὰς πρακτικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ παρόντος.

Ἡ ἀνάγκη τῆς κανονικῆς διαρρυθμίσεως τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὗρον τὸν ἀνδρα, ὅστις μετὰ τὸ κῆρὸς του καὶ τὰς γνώσεις του ἦτο δυνατὸν νὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν ὀρθὴν λύσιν. Ὁ διακεκριμένος διάδοχος τοῦ Ἀρχιμ. Βασ. Στεφανίδης λέγει περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἀνεξίτηται τὰ κενὰ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐπεχείρει νὰ τὰ λύσῃ. Τοῦτο ἀκριβῶς ἔπραττε καὶ ὡς ἀνήρ τῆς ἐκκλ. πράξεως, ὡς ἡγέτης τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐξαιρετος ἐπιστημονικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ του δράσις συνέβαλον, ὥστε τῷ 1926

νά καταριθμηθῆ εἰς τὰ πρῶτα μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ἡ δεκαπενταετής ποιμαντορική του δραΐς συνδέεται ὄχι ἀπλῶς πρὸς τὸ σημαντικὸν γεγονός τῆς καθιερώσεως νέων ἀρχῶν ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Διοικούσης Συνόδου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλ. ἀφομοίωσιν τῶν νέων χωρῶν (1928) καὶ τὴν καταπολέμησιν τῶν προπαγανδῶν δι' ἐπιστημονικῶν μέσων, καὶ μάλιστα τῆς ἀπατηλῆς Οὐνίας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Εἰς ταῦτα ὅμως τὰ ἀξιοσημείωτα ἔργα τοῦ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου πρέπει νὰ προστεθῆ καὶ ἡ ἀναδιοργάνωσις τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς (Ὁρφανοτροφεῖα Βουλιαγμένης καὶ Ἀγ. Ἀνδρέου κλπ.).

Ὑπῆρξεν ὄντως ἐκπληκτικὴ ἡ δραστηριότης τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὴν Ἰδετῇ ποιμαντορίᾳ του.

Ἐκ τῶν ἀξιοσημειώτων αὐτοῦ ἔργων τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἦτο βεβαρημένος μὲ τὰ ἐξαιρετικῶς ποιμαντορικὰ καὶ ἄλλα καθήκοντα, πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ σημειωθῶσι τὰ ἀμέσως πρὸς τὴν καταπολέμησιν τῶν προπαγανδῶν συνδεόμενα ἔργα, ἥτοι: «Φύσις καὶ χαρακτὴρ τῆς Οὐνίας», ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐγκύκλιον Πίου τοῦ ια' «Lux veritatis» καὶ πρὸ πάντων ἡ περὶ τοῦ «Πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης» (1930) πραγματεία. Διὰ τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας ταύτης ἐλεγεν ἡμῖν ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλός μας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου Hans Lietzmann († 1943), ὅτι αὕτη ἰκανῶς παρέστησεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν τὴν περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα γνῶμιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ δι' τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν Οἰκ. Συνόδων. Ἄλλ' ὁ ἀκαταπόνητος ἱεράρχης μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1933 ἔκδοσιν τῆς περὶ τοῦ Ἀγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας μεγάλης μονογραφίας του ἐδημοσίευσεν κατὰ τὸ 1935 εἰς ὀγκώδη τόμον τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἀφιερῶθη εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, δι' ἣν ἰδιαιτέρως ὅλος ἐνδιαφέρετο κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας του. Κατὰ τὴν ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἐπίσκεψίν μας πρὸς τὸν ἀγαπητὸν διδάσκαλον ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ ἔλεγεν, ὅτι θὰ ἦτο εὐτυχὴς ἐὰν ἐπεράτῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην, διότι παρουσίαζεν ἰκανὰς δυσχερείας ἡ μελέτη τῶν ξενογλώσσων πηγῶν, τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἐκκλ. Ἱστορικοὶ ὀφείλουσαν νὰ γνωρίζουν. Καὶ τὸ ἔργον τοῦτο (πιθανῶς ἡμιτελές) ἀνήκει εἰς τὰ κατὰλοιπα*.

Κατὰ τὴν δεκαπενταετίαν τῆς ἀρχιερατείας του τὰ θεολογικὰ περιοδικὰ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέντα ἐν Ἀθήναις περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία» εἶναι πλήρη μονογραφῶν, μελετῶν καὶ ἀρθρῶν μαρτυρούντων, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποσπασθῆ τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ μελετῶν. Ὁ ὄγκος τῶν ἐργασιῶν του εἶναι τόσον μέγας, ὥστε, λαμβανόμενον ὑπ' ὄψει καὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ὑπῆρξεν ἀνὴρ μεγάλης ἐκκλ. δραΐσεως, δὲν θὰ ἦτο τις μακρὰν τῆς ἀληθείας χαρακτηρίζων αὐτὸν ὡς χαλκέντερον*. Δὲν ὑπάρχει δ' ἀμφιβολία, ὅτι τὸ παράδειγμα αὐτοῦ ὑπῆρξε φωτεινὸν δι' ὄλους τοὺς ἀφιερωμένους εἰς τὴν μελέτην τοῦ λαμπροῦ καὶ πλούσιου εἰς δραματικὰ γεγονότα παρελθόντος τῆς πολυπαθοῦς Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Δὲν θὰ εἶναι εὐκολον νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος ἡμῶν ἐξέθετε τὰ γεγονότα καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας, μετὰ θέρημης σπανίας, μαρτυρούσης πόσον ψυχικῶς μετείχε τῶν μελετῶν του καὶ πόσον βαθέως ἠγάπα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος, ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς εἰρηνεύσεως καὶ εὐσταθείας καὶ ἐνότητος τοῦ ὁποίου (ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ) πολλὰ προσέφερε. Ποῖα ἀκριβῶς ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόοδον καὶ ἰδίᾳ τὴν ὀργάνωσιν αὐτῆς ἐπὶ κανονικῶν βάσεων δὲν εἶναι εὐκολον νὰ γραφῆ εἰς ἓν σύντομον ἄρθρον. Τοῦτο ἀξίζει μίαν ἰδιαιτέραν μελέτην. Τοῦτο μόνον δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ἔζησεν εἰς ἐποχὴν πολὺ δυσχερῆ διὰ τὴν ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καθόλου καὶ μάλιστα ἐκεῖνην, ἡ ὁποία κεῖται ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, καὶ πολὺ ἀνώμαλον διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον του συνήνητρε πολλὰς δυσχερείας, εἰς τὰς ὁποίας διεκρίθη διὰ τὴν προῶτητα καὶ καλωσύνην τοῦ χαρακτῆρός του. Βεβαίως δὲν ὑπῆρξεν «ἀνθρώπος τῆς δυνάμεως», ἀλλ' ἐγνώριζε τὸ μυστικὸν τοῦ χριστιανοῦ ποιμένου, τὴν προῶτητα καὶ καλωσύνην, ἣν ἐπιτυχῶς συνεδύαζε μὲ εὐστροφίαν, ἐνθυμίζουσαν ἐνίοτε τὸ Φανάριον, ὥστε νὰ ὑπερπηδᾷ τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποία τοῦ ἔθετον εἰς τὸν δρόμον του. Οὕτως ὑπερεπήδησε τὰς δυσχερείας τοῦ παλαισημερολογιτικοῦ, ὅπως ἀνέκλυσε τοῦτο ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ διὰ τῆς στάσεως τῶν Ἱεραρχῶν, οἱ ὁποιοί, ἐκ προσωπικῶν λόγων κινούμενοι (1935) καὶ χωρὶς ἕγχος πίστεως (καὶ πῶς δύναται εὐφυῆς, χριστιανὸς καὶ δὴ μορφωμένος νὰ πιστεύῃ εἰς τὸ Παλαιὸν ἡμερολόγιον!) εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἐπανεστάτησαν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος θὰ παραμείνῃ εἰς τὴν νεωτέραν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς ὡς ὁ πολυγραφώτερος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστοριογράφων καὶ θεολόγων, ὡς ἀναδιοργανωτὴς τῆς Ἱεράς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ καὶ ἰδρυτὴς περιοδικῶν θεολογικῶν, ὡς ἀναδιοργανωτὴς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀναμφιβόλως ὑπῆρξεν εἰς τὸν διαπρεπεστέρον ἐκπροσώπων τῆς Ἑλλ. Ἱεραρχίας καὶ τῆς Θεολογίας τῶν νεωτέρων χρόνων, διότι ὑπῆρξε γενικὸν πνεῦμα, ἔχον διπλὴν τὴν κατεύθυνσιν, θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Γενικῆς Ἐκκλησι. Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης.

* Τῶν ἀνεκδότων χειρογράφων καταλοίπων αὐτοῦ ὁ μακρὸς κατάλογος ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ μεταθανάτιῳ Β' ἐκδόσει (1939) τῆς περὶ Κυρίλλου Λουκάρεως μονογραφίας του.

* Σ.Ε. Ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, εὐεθεῖσα ἐντελὲς συμπληρωμένη ἐν τοῖς εἰς τὸν Καθηγητὴν Γρηγόριον Παπαμαχάη ὑπὸ τοῦ ἀείμνηστου Χρυσόστομου κληροδοτηθεῖσιν ἀνεκδότοις καταλοίποις χειρογράφοις, μερίμνη αὐτοῦ ἤρξατο ἀπὸ τινος ἐκδιδομένη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χορηγία τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΩΝ

[Ἱστορικὸν σημεῖωμα]

Σ

Ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κπόλεως ἄρχεται νέα καὶ δραματικώτερα ἱστορία τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων. Ναί μὲν ὁ πορθητὴς Μωάμεθ β', δεχθεὶς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιον δ' ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν αὐτόγραφον φερμάνιον, διὰ τοῦ ὁποίου βάσει τῆς συμβάσεως τοῦ Ὁμάρ ἀνεγνωρίζοντο τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, ἐν τούτοις διὰ τῆς καλλιέργειας καὶ ἀποκαταστάσεως διπλωματικῶν σχέσεων τῶν δυτικῶν κρατῶν μετὰ τοῦ νεοσυστάτου τουρκικοῦ κράτους, τὸ ζήτημα τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων ἤρχισε νὰ προσλαμβάνη μορφήν διεθνοῦς ἐνδιαφέροντος.

Μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ κράτους τῶν Μωλούκων ὑπὸ τοῦ Σελήμ α' τῷ 1517 καὶ τῆς ὑπὸ τούτου ἀνανεώσεως πρὸς τὸν πατριάρχην Δωρόθεον τῶν ἐπὶ τῶν ἁγίων Τόπων ἑλληνικῶν δικαιοματῶν ἠδυνήθη μὲν ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης νὰ ἀνασυγκροτηθῇ ὕλικως, διοικητικῶς καὶ πνευματικῶς, ἀλλ' ἐπεφαίνετο ἤδη ἀπειλητικὸς ὁ ἐκ τῶν λατίνων κίνδυνος.

Ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1550 διορισθεὶς Ἡγούμενος τῶν Φραγκισκανῶν Βενιαμὴν Κράσσης ἐπέδότη εἰς τὸ ἀνόσιον ἔργον τοῦ ἐκλατινισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων. Οἱ πρῶτοι προσηλυτισμοὶ ἐσημειώθησαν τῷ 1550 ἐν Βηθλεέμ, ἔνθα ἀπετελέσθη ὁ πρῶτος πυρὴν τῆς λατινικῆς κοινότητος, τῆς ὁποίας οἱ Φραγκισκανοὶ ἀνέδειξαν ἑαυτοὺς πνευματικοὺς ἡγέτας. Ἐκ λατινικῶν δὲ πηγῶν ὁμολογεῖται, ὅτι αἱ τρεῖς πρῶται γενεαὶ τῆς λατινικῆς κοινότητος προήρχοντο ἐκ προβεβαπτισμένων ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ μόνον ἡ τετάρτη γενεὰ ἐβαπτίσθη ὑπὸ λατίνων¹.

Ὁ ἁγὼν τὸν ὁποῖον ἀνέλαβεν ἔκτοτε ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης ἐπεξετάθη οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ προπαγανδιστικοῦ πεδίου. Παλαιότες κατὰ τῆς πενίας καὶ μαστιζόμενοι ὑπὸ τῶν δεινῶν τῆς δουλείας ἠγωνίζοντο οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ μὲ ἀμείωτον τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸ ἐθνικὸν τῶν φρόνημα κατὰ τῆς προπαγάνδας τῶν λατίνων, ἢ ὅποια ἐχρησιμοποιοῦν ἀφειδῶς τὸ δέλεαρ τοῦ χρήματος.

Οἱ Ἱησοῦται, ἐγκατασταθέντες ἐνεργείαις τοῦ Γάλλου πρέσβεως ἐν Κπόλει ἀπὸ τοῦ 1583, ἀνέλαβον τὸ ἔργον τοῦ προσηλυτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων. Οὗτοι, μετὰ τῶν ἀνταγωνιζομένων αὐτοὺς Δομινικανῶν καὶ Φραγκισκανῶν μοναχῶν, κατέστησαν τὴν Κπολιν ἔδραν τῆς προπαγάνδας τοῦ προσηλυτισμοῦ τῶν ὀρθοδόξων. Περὶ τούτους, ἀλληλοκατηγορουμένους ὡς πολιτικοὺς πράκτορας, οἱ μὲν τῆς προτεσταντικῆς Ἀγγλίας, οἱ δὲ

τῆς καθολικῆς Γαλλίας, ἐδημιουργοῦντο ἔκτοτε διπλωματικαὶ περιπλοκαί, διὰ τῶν ὁποίων ἐμειοῦτο ἀμοιβαίως τὸ πολιτικὸν γόητρον τῶν ἰσχυρῶν τούτων κρατῶν. Διότι, ὅσοι ἐνεργείαις τοῦ ἐνὸς πρέσβεως ἐξωρίζοντο ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, ἐπανήρχοντο μετ' ὀλίγον, ἐνεργείαις τοῦ ἀνταγωνιζομένου πρεσβευτοῦ τῆς ἄλλης ἐπικρατείας.

Οἱ Ἱησοῦται ἐξ ἄλλου δὲν ἠνείχοντο τὴν δρᾶσιν τῶν Φραγκισκανῶν. Ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῆς ἐκ Κπόλει γαλλικῆς Πρεσβείας μεταβαίνουν εἰς Ἱερουσαλήμ, καί, μετεμφισμένοι εἰς Ἕλληνας καλογήρους, καταλαμβάνουν τῷ 1605 ὄσας θέσεις κατεῖχον οἱ Φραγκισκανοὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει καὶ τῷ Ναῷ. Διὰ τῆς σθεναρᾶς ἀντιδράσεως τοῦ Προξένου τῆς Ἑνετίας ἐν Ἱερουσαλήμ ἐκδιώκονται οὗτοι καὶ οἱ Φραγκισκανοὶ ἀποκαθίστανται εἰς τὰς θέσεις τῶν.

Ἐνῶ οὕτω διεπληκτίζοντο περὶ τὰ ἑλληνικὰ ἱερὰ Προσκυνημὰ οἱ Ἱησοῦται καὶ οἱ Φραγκισκανοὶ, ὁ Πατριάρχης Κπόλεως Κύριλλος Λούκαρις κατῶρθωνε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς ἐνεργείαις τῆς γαλλικῆς Πρεσβείας ἐν Κπόλει, ἥτις εἶχεν ἐπιτύχει τὴν ἔκδοσιν διατάγματος, τὸ ὁποῖον ὠρίζεν ὅτι «ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ ὡς καὶ τῆς ἁγίας Παρθένου καὶ τὸ Μοναστήριον τῆς Βηθλεέμ μετὰ τῶν κήπων αὐτῶν ἀνήκουσιν εἰς τοὺς φράγκους κληρικοὺς εἴτε ἐξ ἀγορᾶς (I) εἴτε ἐκ κληρονομίας» (I). Χάρις εἰς τὸν Πατριάρχην Κύριλλον τὸ διάταγμα τοῦτο δὲν ἐφηρμόσθη. Ἀναφέρομεν μόνον τὸ γεγονός διὰ νὰ κατανοηθῇ τὸ σύστημα μὲ τὸ ὁποῖον εἰργάσθησαν οἱ Λατῖνοι διὰ νὰ ἀποσπάσουν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας τὴν πατρικὴν καὶ προγονικὴν κληρονομίαν τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων. Ἐπὶ αἰῶνας ἔκτοτε ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης διεξήγαγε σκληροὺς καὶ αἱματηροὺς ἀγῶνας πρὸς διαφύλαξιν τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, τὰ ὅποια, χάρις εἰς τὴν διπλωματικὴν παρά τοῖς Τούρκοις ἰσχὺν τῶν λατινικῶν κρατῶν, πολλακίς περιήλθον εἰς χεῖρας τῶν Λατίνων, διὰ νὰ ἐπανακτηθοῦν μετ' ὀλίγον καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης.

Οὕτω τῷ 1634 ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μουράτ δ' διάταγμα, δι' οὗ ἀπεδίδοντο εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ ὑπὸ τῶν Λατίνων ὑφαρπαγέντα Προσκυνημὰ, ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ὁ Γολγοθᾶς καὶ ἡ Ἀποκαθήλωσις, ἐν Βηθλεέμ τὸ Σπήλαιον, ὁ ὄπισθεν τοῦ ἐν Βηθλεέμ ναοῦ κήπος κλπ.² Ἐπωφελοῦμενοι ἐν τοσοῦτῳ καὶ οἱ Ἀρμένιοι τῶν εὐνοϊκῶν δι' αὐτοὺς συνθηκῶν ἔνεκα τοῦ ἀγῶνος τῶν ἡμετέρων πρὸς τοὺς Λατίνους, ἤρπασαν ἑλληνικὸν Μοναστήριον ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ διεξεδίκησαν ἔπειτα καὶ προνόμια ἐν τῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου Τάφου.

Ἀποφασίσας δὲ ὁ Σουλτάνος νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰ ὀχληρὰ δι' αὐτὸν ζητήματα ταῦτα, ἐξέ-

1. Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 496.

2. Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 499.

1. Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 474.

δωκε τρία διατάγματα τῷ 1634, ἐν μὲν καθ' ὃ δικαιοῦνται οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ νὰ προηγῶνται τῶν Ἀρμενίων ἐν ταῖς τελεταῖς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ἕτερον δὲ δι' οὗ ἀπηγορεύετο τοῖς Λατίνοις νὰ ἀδικῶσι τοὺς Ἕλληνας ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ τρίτον δι' οὗ πάντα τὰ Προσκυνημάτα ἀπεδίδοντο εἰς τοὺς Ἕλληνας¹.

Ναὶ μὲν ἐθιριάμβευσε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης διὰ τῆς ἀνακτίσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους ἐπὶ τῶν Προσκυνημάτων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐσήμαινεν ὅτι θὰ ἀπεκλείοντο ἐφεξῆς οἱ αἵματηροὶ ἀγῶνες πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν. Ἄς μὴ λησμονῆται, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν Γένος διετέλει ἐν δουλείᾳ, ἄφιλον δὲ καὶ ἀνυπεράσπιστον διεξῆγε μόνον δι' ὄλων του τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς του ἐπιβιώσεως.

Παρὰ ταῦτα, τῷ 1689, κατὰ τὴν συνομολόγησιν εἰρήνης τῆς Τουρκίας πρὸς τὴν Αὐστρίαν ἐν Βιέννῃ, καὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν πολιτικῶν της συμφερόντων, ὑποχωροῦσα ἡ Ὑψηλὴ Πύλη πρὸ τῆς πολιτικῆς πιέσεως τῆς Γαλλίας, ἐδέχθη καὶ ἐξεχώρισε τὰ ἱερά Προσκυνημάτα εἰς τοὺς Λατίνους. Ἡ δ' ἐφαρμογὴ τοῦ φερμανίου «ἐγένετο κατὰ τρόπον ὄλων ἐπονεϊδιστον» ὡς ἀκάθαρτα εἰδῶλα ἐρρίπτοντο ὑπὸ τῶν Λατίνων αἰ εἰκόνας, οἱ σταυροί, οἱ κανδήλαι τῶν Ἑλλήνων ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τῆς Γεθσημανῆς, τῆς Βηθλεέμ, ἐν τῷ ναῷ τῆς ὁποίας κατασυνετρίβη τὸ καλλιτεχνικὸν καὶ πολλὰς ἀπαιτήσαν δαπάνας εἰκονοστάσιον». Τοιοῦτος δ' ἐξηγέρθη διωγμὸς κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὥστε ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης κατέφυγεν εἰς Δαμασκόν².

Ἐπὶ πλέον διὰ συνθήκης τοῦ 1740 μεταξὺ Γαλλίας καὶ Τουρκίας ἐνισχύθη εἰς τὸ ἔπακρον ἡ θέσις τῶν Λατίνων, οἱ ὅποιοι ἀπέβησαν οὕτω ἀπόλυτοι κύριοι τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων. Ἄς σημειωθῆ, πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς συμπεριφορᾶς των ἐναντι τῶν Ἑλλήνων, ὅτι δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὸν Πατριάρχην Παρθένιον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναὸν τῆς Βηθλεέμ, ἀλλ' ἔκλεισαν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τὴν πύλην τοῦ ναοῦ.

Ὁ Παρθένιος δι' ἀναφορᾶς του τότε πρὸς τὸν Σουλτάνον Ὄσμάν γ' ἐξιστόρησε πρὸς αὐτὸν τὴν κατάστασιν καὶ ἀνέπτυξε τὴν ἱστορίαν τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων.

Κατόπιν τούτου ὁ Ὄσμάν, ἀναφερόμενος εἰς τὰ ἀποδεικτικὰ τῶν ἱστορικῶν δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, ἐξέδωκε τῷ 1757 διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπεδίδοντο εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ ὑπὸ τῶν Λατίνων παρανόμως κατεχόμενα Προσκυνημάτα. Τὸ πολῦτιμον τοῦτο διάταγμα τοῦ Ὄσμάν ἐπεκύρωσε δι' ἰδίου διατάγματος ὁ διάδοχος αὐτοῦ Μουσταφᾶς γ' καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀνεγνωρίζοντο τὰ ἀπαράτρεπα δικαιώματα τῆς Ἀγιοταφικῆς

Ἀδελφότητος ἐπὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων. Τῷ 1836 κατάρθωσαν οἱ Λατῖνοι καὶ ἐπέτυχον εὐνοϊκὸν δι' αὐτοὺς διάταγμα τοῦ Μωχάμετ Ἄλυ, ἀντιβασιλέως τότε τῆς Αἰγύπτου, ὁ ὁποῖος καταστέλλων ἀνταρσίαν τινὰ Αἰγυπτίων καταφυγόντων εἰς Παλαιστίνην ἐγένετο κύριος αὐτῆς, καθὼς καὶ τῆς Συρίας, διὰ τοῦ υἱοῦ του Ἰμπραήμ. Διὰ τοῦ διατάγματος ἐκείνου κατελάμβανον οὗτοι θεοὶν τινὰ ἐν Ἱερουσαλήμ, παρὰ τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, διετάσσετο δὲ ἡ ἐξέτασις τοῦ ὅλου ζητήματος τῶν Προσκυνημάτων.

Ταύτοχρόνως οἱ πανίσχυροι ἐν Τουρκίᾳ Ἀρμένιοι διὰ τῆς ὕψηλης Πύλης ἐξησφάλιζον δικαιώματα, ἐνῶ πτωχοὶ καὶ ἀπροστάτετοι Ἕλληνες μοναχοὶ τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος προσέφευγον πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον στ'. Παραλλήλως δὲ διεμήνυον πρὸς τὸν Μωχάμετ Ἄλυ διὰ τοῦ ἐπισκόπου Λύδδης, ὅτι θὰ ἀντιτάξουν ἀπεγνωσμένην βίαν κατὰ παντός, ὅστις θὰ ἀπετόλμα νὰ καταπατήσῃ τὰ δίκαιά των.

Τῷ 1837 σουλτανικὸν φερμάνιον ἀνεγνώριζε τὴν κυριότητα τῆς Ἀδελφότητος. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐν Βηθλεέμ, παρόντος μάλιστα τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου Φιλίππου, συνεπλέκοντο οἱ Λατῖνοι μετὰ τῶν Ἀρμενίων. Ἀμφότεροι διεξεδίκουν δικαιώματα ἐν τῷ ναῷ τῆς Γεννήσεως.

Τῇ 15 Ἰουλίου 1840 ὑπεγράφετο ἐν Λονδίῳ σύμβασιν, διὰ τῆς ὁποίας παρεχωρεῖτο ὑπὸ τῆς Τουρκίας ἡ κληρονομικὴ διοίκησις τῆς Αἰγύπτου εἰς τὸν Μωχάμετ Ἄλυ, καθὼς καὶ ἡ ἐφ' ὄρου ζωῆς αὐτοῦ κατοχὴ τῆς Παλαιστίνης. Ἡ Γαλλία, μὴ ὑπογράψασα τὴν συνθήκην μετὰ τῶν ἄλλων Δυνάμεων, καὶ ἀποβλέπουσα εἰς πολιτικούς σκοποὺς, παρέσυρε τὸν Μωχάμετ Ἄλυ εἰς ἀπόρριψιν τῆς ἐν λόγῳ συνθήκης. Ἐκβληθεὶς ὁμοῦς τότε ἐκ Παλαιστίνης ὁ Μωχάμετ Ἄλυ ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῶν ἠνωμένων στόλων τῶν συμβληθεισῶν μετὰ τῆς Τουρκίας Δυνάμεων περιορίσθη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Αἰγύπτου.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ Παλαιστίνη ἀπεδόθη μὲν εἰς τὴν Τουρκικὴν διοίκησιν, ἀλλ' ἔκτοτε ἀπέβη τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ τῶν Δυνάμεων, ἐξ ἀφορμῆς πάντοτε τῶν βλέψεων αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων. Πολιτικοὶ ἀντιπρόσωποι, σύλλογοι, ἀποστολαὶ κατέκλυσαν τὴν Παλαιστίνην. Ὁ προσηλυτισμὸς ἦτο τὸ κύριον μέλημα τῶν Λατίνων καὶ τῶν Προτεσταντῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνεπτύχθη τρομακτικὸς ἀνταγωνισμὸς. Μέσον τούτων παρίστατο ἡ Ρωσία, ἡ ὁποία, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς προστασίας τῆς ἀπειλουμένης ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων ὀρθοδοξίας, ἐπεδίωκε τοὺς ἰδικούς της ἀνθελληνικοὺς πολιτικούς σκοποὺς, οἱ ὅποιοι ἐξεδηλώθησαν κυρίως μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον. Ἡ Ρωσία εὐρέθη τοιοῦτοτρόπως ἀντιμέτωπος τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας. Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐν ἀγαστῇ συμπονοῖᾳ συνειργάζοντο πλέον ἐν Παλαιστίνῃ

1. Αὐτόθι, σ. 505.

2. Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 507.

λατινικαὶ ὀργανώσεις τῶν Φραγκισκανῶν καὶ τῶν Ἰησουϊτῶν. Οἱ τελευταῖοι δὲ οὗτοι, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ προσυλητιστικοῦ τῶν ἔργου, ἐφεύρον καὶ διεμόρφωσαν κατὰ τὸν 13^{ον} αἰῶνα ἐν Συρίᾳ τὸ πρῶτον τὸν γνωστὸν Οὐνιτισμὸν, ὁ ὁποῖος ἴδρυσεν μάλιστα Πατριαρχεῖα Συρίας-Παλαιστίνης. Εἴκοσιν ἐν ὄλῳ τάγματα λατίνων μοναχῶν ἤλθον καὶ ἐγκαθιδρύθησαν ἐλευθέρως εἰς τοὺς ἀγίους Τόπους, τῷ δὲ 1847 ἐπανιδρύθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Πίου θ' τὸ λατινικὸν Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.

Οἱ Φραγκισκανοὶ ἐν τούτοις ἀντέδρασαν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ λατινικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ διάστασις δὲ αὕτη καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς Φραγκισκανῶν καὶ λατινικοῦ Πατριαρχείου διήρσε καὶ τὰς λατινικὰς Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης. Μόνη ἡ Γαλλία ὑπερήσπιζε τὸ Πατριαρχεῖον, αἱ δὲ λοιπαὶ χώραι τοὺς Φραγκισκανοὺς. Ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπιρροῇ τῆς πρὸς τὴν Τουρκίαν ἡ Γαλλία εὐρέθη πολλακίς ἀντιμέτωπος τῆς Ρωσίας, ὡς αἰεὶ ἀμφότεραι ἐπέλεγον τὴν Ὑψηλὴν Πύλῃν, ἢ μὲν ὑπὲρ τῶν Λατίνων, ἢ δὲ ὑπὲρ τῶν Ὀρθοδόξων. Ρίψασα δὲ ἡ Ρωσία ἐν μιᾷ στιγμῇ ὀλόκληρον τὸ πολιτικὸν τῆς βάρους ἐπὶ τῆς εὐπαθοῦς διπλωματικῆς πλάστιγγος τῆς Τουρκίας προεκάλεσε τὸν ἀτυχῆ δι' αὐτὴν Κριμαϊκὸν πόλεμον τὸν Μάϊον τοῦ 1853. Εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον μετέσχον μετ' ὀλίγον, ὡς σύμμαχοι τῆς Τουρκίας, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία.

Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου συνῆλθε τῷ 1856 τὸ ἐν Παρισίοις Συνέδριον, ὅπερ ἀνεγνώρισε τὸ ὀθωμανικὸν κράτος ὡς μέλος τῆς εὐρωπαϊκῆς τῶν κρατῶν οἰκογενείας, τὴν δὲ προστασίαν τῶν ἐν αὐτῷ χριστιανῶν ὡς ἀνήκουσαν εἰς πάσας τὰς Δυνάμεις. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν ἀγίων Τόπων, ὅπερ ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ πολέμου ἐκείνου, ἀπεφασίσθη νὰ τηρηθῇ ἐν αὐτῷ αὐστηρῶς τὸ καθεστῶς, ὅπερ καὶ πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου καθωρίσθη.

Κατὰ τὸ καθεστῶς τοῦτο κατέλαβον μὲν οἱ Ἕλληνες τὴν πρωτεύουσαν θέσιν ἐν τοῖς Προσκυνημασίν, ἀλλὰ, διὰ παντὸς ὑπεχρεώθησαν τινὰ μὲν τούτων νὰ ἔχωσι κοινὰ μετὰ τῶν Λατίνων καὶ Ἀρμενίων, τινὰ δὲ ν' ἀπωλέσωσιν ἄνευ ἐλπίδος ἐπανακτῆσεως αὐτῶν. Εἰς τὴν Συνθήκην, ἡ ὁποία ὑπεγράφη μετὰ ταῦτα κατὰ τὸ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Βίσμαρκ συνελθόν ἐν Βερολίῳ Συνέδριον τῷ 1878 ἐκυρώθη μετὰ τῶν Δυνάμεων καὶ τῆς Τουρκίας τὸ ὡς ἄνω καθεστῶς, διὰ κοινῆς δὲ αὐτῶν ἀποφάσεως (ἄρθρ. 63) «οὐδεμία ἀλλοίωσις δύναται νὰ ἐπινεχθῇ εἰς τὸ καθεστῶς ἐν τοῖς ἀγίοις τόποις».

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ἐπιλέγει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ὀ ἀείμνηστος Χρ. Παπαδόπουλος, ὅτι τὸ ἐν τοῖς Προσκυνημασίν «καθεστῶς» καθώρισε τὴν ἐν αὐτοῖς θέσιν τῶν Ἑλλήνων, Λατίνων καὶ Ἀρμενίων, μετὰ τῶν ὑποκειμένων τοῖς τελευταίοις τούτοις Κοπιτῶν καὶ Ἀβυσσινίων, ἀλλὰ πάσης

ἐπιλαμβάνονται εὐκαιρίας οἱ τε Λατῖνοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι πρὸς καταπολέμησιν τοῦ καθεστῶτος.

Ἐπομένως ὁ τρόπος, καθ' ὃν οἱ Φραγκισκανοὶ κινουῦνται καὶ πάλιν σήμερον, διὰ νὰ ἐξαποστείλουν εἰς Παλαιστίνην τὴν περιλάλητον «Κουστῶδιαν τῶν ἀγίων Τόπων», τάχα πρὸς περιφρούρησιν τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, ὑπενθυμίζει τὰς θλιβεράς ταύτας σελίδας τῆς ἱστορίας τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, τὴν ὁποίαν μὲ πολὺ αἶμα ἔγραψεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης ἀμυνομένη τῆς ἱερωτάτης προγονικῆς κληρονομίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Τὸ παρὸν σεμείωμα, συντεταγμένον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς «ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων» τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, συνετάχθη πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τὴν διαφώτισιν ἐκείνων ὅσοι ἀγνοοῦν τὴν ἱστορίαν τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπειλεῖ μὲν διὰ καταστροφῆς ὁ μεταξὺ Ἀράβων καὶ Ἰσραηλιτῶν ἐν Παλαιστίνῃ σήμερον ὀλέθριος ἀγὼν πολιτικῆς ἐπικρατήσεως, ἐπιβουλεύονται δὲ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν οἱ Φραγκισκανοὶ, ἐπικαλούμενοι ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τῶν δικαιώματα ἀντικείμενα εἰς τὴν ἱστορίαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν.

Εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν τόσα καὶ τόσα δεινὰ πλήττουν τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῆς ἀντιθέσεως φρονημάτων καὶ συναισθημάτων μεταξὺ λαῶν καὶ κοινωνιῶν, ἀντὶ τῶν σχεδίων ὑπονομεύσεως καὶ ἐπιβουλῆς κατ' ἄλλοτριῶν ἱστορικῶν δικαιωμάτων ἐπιβάλλεται τὸ καθῆκον τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ τῆς ἀγάπης, δι' ὧν πλέκεται ἡ εἰρήνη καὶ ἡ δικαιοσύνη. Καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο ὀφείλουν πρῶτοι νὰ ἐκπληρώσωσιν, ὡς καθῆκον κατὰ συνείδησιν πίστεως, ὅσοι διὰ τοῦ ὀνόματός των, διὰ τῆς διδασκαλίας των, διὰ τῆς ιδιότητός των καὶ τῆς δράσεώς των θέλουν καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπιδεικνύωνται πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς γῆς ὡς πραγματικοὶ φορεῖς τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος.

I. A. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Κατηγορῆς

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἡ ἐκ τῶν χειλέων μόνον καὶ τῆς διανοίας προερχομένη προσευχὴ εἶνε βδελυκτὴ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Μόνον αἱ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς καρδίας ἀναβλύζουσαι προσευχαὶ εἶνε εἰς Αὐτὸν ἀρεσταί.

*

Ἡ προσευχὴ εἶνε τὸ σὺνθημα τοῦ μελλοθανάτου χριστιανοῦ. Ὁ μὴ κατέχων τὸ σὺνθημα τοῦτο εἶνε καταδικασμένος εἰς αἰώνιαν ἀπώλειαν.

*

Οὐδεὶς ἔχει νὰ φοβηθῇ ἀπὸ εἰλικρινῶς προσευχόμενον ἀνθρώπων καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἄπιστοι αἰσθάνονται πρὸς αὐτὸν σεβασμὸν. Ἀσεβῆς ἐργοδότης προτιμᾷ νὰ ἔχη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ὑπάλληλον εὐσεβῆ ὅταν δὲ τὸν βλέπῃ προσευχόμενον, τὸν περιβάλλει δι' ἰδιαιτέρας ἐμπιστοσύνης.

1. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 719,

LAMBETH ΚΑΙ AMSTERDAM

Ἀπὸ τοῦ 1867 θεσπισθέντος, ὅπως ἀνὰ δεκαετίαν οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας συνέρχονται ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ 1179 ἀποτελέσαντι ἔδραν τῶν ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπων Καντεβουρίας μεγάρῳ τοῦ Lambeth, πρὸς σύσκεψιν ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε ἐν τῷ Ἀγγλικανισμῷ ἀναφανομένων μεγάλων ζητημάτων, ἡ τελευταία πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου Ἐπισκοπικὴ Συνδιάσκεψις ἐγένετο τῷ 1920. Συνελεῖται ὁμοῦ τῆς ἐκ τοῦ πολέμου προσελθούσης παγκοσμίου ἀναταραχῆς, μόλις ἐφέτος, μετὰ διάλειμμα 18 ἐτῶν, κατέστη δυνατὴ ἡ σύγκλησις τοῦ συνεδρίου τούτου, οὗτινος μετέσχον 329 Ἐπίσκοποι, ὅσοι οὐδέποτε πρότερον, ἐκ διαφόρων ἀνὰ τὸν κόσμον χωρῶν, εἰς ποικίλας ἀντιθέσεις φυλάς. Τὰ τοιαῦτα συνέδρια δὲν ἀποτελοῦν «Συνόδοις», ἀλλ' εἶνε παναγγλικανικαὶ συνδιασκέψεις, φέρουσαι ἀπλῶς διαφωτιστικὰ καὶ συμβουλευτικὰν χαρακτῆρα διὰ τὸν ὅλον ἀγγλικανισμόν, ἐντεῦθεν δ' αἱ ἀποφάσεις τῶν δὲν εἶναι δι' αὐτὸν ὑποχρεωτικαί, ὡς στερούμεναι τῆς ἀναγκαίας πρὸς ἐπιβολὴν ἀπολύτου αὐθεντίας καὶ τοῦ κύρους.

Ὁ τελευταῖος πόλεμος ἐδημιούργησε σφοδρότατον κλιμακωτὸν εἰς τὴν τῶν ὅλων ρυθμῶν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὅθεν προήλθε μέγα χάος εἰς τοὺς διέποντας αὐτὴν πολιτισμούς, τὸν πνευματικόν, τὸν θρησκευτικόν καὶ τὸν ἠθικόν. Ὑπέστη διάσεισιν καὶ αὕτῃ ἡ κοινὴ λογικὴ. Νέα πολιτικὰ καθεστῶτα προέξυσαν, νέων πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν θεωριῶν ρεύματα ἐξαπελύθησαν, δημιουργήσαντα ἀπερίγραπτον σύγχυσιν εἰς τὸν ἀνθρώπων τὰς συνειδήσεις, μέχρι τοῦ σημείου νὰ λησμονηθῇ, ἢ, τὸ καὶ χειρότερον, νὰ διαστραφῇ ἐντελῶς ὁ ἀνθρώπος ὡς ἀξία καὶ νὰ παραγνωρισθῇ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς θέσις του καὶ ὁ ἀληθὴς του προορισμός.

Διὰ τοῦτο, μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀμέσου εἰς τὸν Ἀγγλικανισμόν ἀφορῶντος προβλήματος τῆς ἐνότητος αὐτοῦ, τὸ πρῶτον καὶ κύριον θέμα τοῦ συνεδρίου ἦτο τὸ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἠτοι τίς ἢ περὶ τῆς φύσεώς του χριστιανικὴ διδασκαλία, ἐφ' ὅσον τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ τί εἶνε ὁ ἀνθρώπος. Ἐντεῦθεν προέξυσαν τὰ ζητήματα περὶ τῆς πνευματικῆς, θρησκευτικῆς, ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων, τὸ περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς νεοφανοῦς ἀτομικῆς ἐνεργείας, ὡς πολεμικοῦ ὅπλου, θέματα, τὸ τοῦ μαρξικοῦ κομμουνισμοῦ καί, ἐν συναφείᾳ πρὸς τοῦτο, τὸ τοῦ δυναμικοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ, τῆς ἀπολύτου κυριαρχίας τοῦ κράτους.

Ἀποφάσεις ἐλήφθησαν καὶ περὶ ἄλλων, ἀπὸ μακροῦ ἀπασχολούντων τὸν Ἀγγλικανισμόν, ζητημάτων, ὅποια τὸ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀγιότητος τοῦ γάμου, τοῦ βαπτισματος καὶ τοῦ χρίσματος, ἢ ἀπαγορεύσεις τῶν μεικτῶν, μετὰ ρωμαιοκαθολικῶν, γάμων, καὶ τῆς χρησιμοποίησεως ἀβαπτίστων ἀναδόχων, ἢ ἀπόρριψις τῆς ἱερωσύνης τῶν διακονισσῶν, ἢ διατήρησις τῆς ὑπ' ἀμφοτέρω τὰ εἶδη θείας Μεταλήψεως καὶ ἡ κοινῆς ἀγ. Ποτηρίου χορῆσις κλ.

Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο ἡ μὲν Ἐκκλησία ΚΠόλεως ἀντιπροσωπεύθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων καὶ Γερμανοῦ, ἡ δ' Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἐδέσσης κ. Παντελεήμονος καὶ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀμίκα Ἀλιβιζάτου.

Περὶ φθίνοντα τὸν παρελθόντα Αὔγουστον συνεκροτήθη ἐν Amsterdam ἡ πρὸ μακροῦ ἀγγελθεῖσα Πρώτη Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ «Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν», ἀποτελεσθεῖσα ἐκ 1500 ἀντιπροσώπων 150 θρησκευτικῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην διακλαδύσεων ἐκ 42 ἐθνῶν.

Οὐδέποτε ἄλλοτε ἢ ἀπὸ ἐτῶν ἐκδηλωθεῖσα τάσις πρὸς ἀμοιβαίαν γνωριμίαν, συνεννόησιν καὶ δράσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον θρησκευτικῶν ὁμάδων ἐνεφανίσε τόσον πολυάνθρωπον συγκέντρωσιν, ὅσην κατὰ τὸ συνέδριον τοῦτο. Τὸ κύριον δ' αὐτοῦ χαρακτηριστικόν, ὡς πρὸς τὴν προτέραν οἰκουμενικὴν κίνησιν, ὑπήρξεν ὅτι, ἐνῶ αὕτη ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ κυρίως ὡς κίνησις

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ὁ μεγαλομάρτυς Δημήτριος.

Μεγάλη εἶνε ἡ περὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου φιλολογία, ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῇ Bibliotheca hagiogr. graeca. Εἰς τὰ Acta Sanctorum ὑπάρχει διεξοδικὴ περὶ αὐτοῦ πραγματεία, πολλοὶ ἔγραψαν βίους τοῦ ἁγίου ἢ ἱστορικούς περὶ αὐτοῦ πανηγυρικούς, σάξονται πολυάριθμα «ἄκτα», ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Ἰωάννης (ζ' αἰ.) ἔγραψε τρία πολυσέλιδα βιβλία περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ βάσει ἀξιοπιστῶν μαρτυριῶν ἢ καὶ ἐξ αὐτοψίας. Ὁ πρῶτος εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἐγεγῆεις ὑπὸ τοῦ θαυματουργικῶς λαθέντος Λεοντίου μεγαλοπρεπῆς ναὸς ἀνάγεται εἰς τὸν ε' αἰῶνα οὔτος πυρποληθεῖς τῷ 629 ἀνωκοδομήθη μέχρι τοῦ 634, διὰ τὰ περιέληθη κατόπιν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τοὺς σαρακηνούς (904),

περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ ἐφετεινὸν οἰκουμενικὸν Συμβούλιον τοῦ Amsterdam ἐνεφανίσθη ὡς κίνησις τῶν Ἐκκλησιῶν. Οὐχὶ ὁμοῦ ἐν ἀκριβεῖ. Διότι, πρῶτον μὲν δὲν ἦτο, ὡς αὐτοεχαρακτηρισθῆ, οἰκουμενικόν, ἀφοῦ ἀπέχον αὐτοῦ ἡ ἀντιπροσωπεύουσα ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων πιστῶν ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, πλὴν δὲ τῶν Ἐκκλησιῶν ΚΠόλεως καὶ Ἑλλάδος οὐδεμία ἄλλη ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μετέσχε τῆς συνελεύσεως, ἑκατοντάδας δ' ὅλας ἑκατομμυρίων ἀριθμεῖ καὶ ὁ ὀρθόδοξος κόσμος. Δεύτερον, ἀνακριβῶς τὸ Συμβούλιον ἀπεκλήθη Ἐκκλησιαστικόν—«Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν»—διότι ὁ μέγιστος ἀριθμὸς τῶν μελῶν του δὲν ἀντιπροσώπευεν Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὰς πολυαριθμῶς προτεσταντικὰς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην παραφράδας τοῦ Προτεσταντισμοῦ, μέχρι τοῦ σημείου τὸ ὅλον Συνέδριον νὰ ἀποβῇ παμπροτεσταντικὸν μᾶλλον. Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς πανεκκλησιαστικόν, δὲν ἔχει θέσιν ἢ ἐπισημηνόμενος ἐν τῷ τύπῳ τονισθεῖσα διασάφρσις, ὅτι τὸ «Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν» τοῦτο οὔτε ὡς Παγκόσμιος Ἐκκλησία σκοπεῖ νὰ ἐμφανισθῇ, οὔτε ὡς ὑπερ-Ἐκκλησία μετ' οἰανδήποτε ἐπὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ Ἐκκλησιῶν δύναμιν καὶ ἐπιβολήν. Κατὰ τὴν εἰδησεογραφίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ τύπου, τὸ Amsterdam ὑπῆρξεν ἀπλῶς τόπος συναντήσεως καὶ οὐχὶ κράτους (fusion) ὡς δ' ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου κ. Visser 't Hooft εἰσηγούμενος εἶπε, «τὸ Συμβούλιον οὐδαμῶς ἐπιθυμεῖ νὰ καταστῇ κέντρον ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας, ἐλέγγον τὰ μέλη Ἐκκλησίας· τὸ κύριόν του ἔργον εἶνε ν' ἀποβῇ Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν». Τὸ Amsterdam ἐγένετο αἱ ἀρετηρία μελλουσῶν νὰ ἐπακολουθήσουν συνεχῶν σχέσεων, πρὸς δόξαν Θεοῦ».

Ἄν ἐξαίρεσωμεν τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ προγράμματος τεθὲν περὶ Ἐκκλησίας δογματικὸν θέμα, τὸ ὁποῖον ἡ σχετικὴ ἐκκλησιαστικὴ χρονιογραφία ἐχαρακτήρισεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ὡς ἐμίαν τῶν ἀναποφευκτῶν δυσκολιῶν τῆς Συνελεύσεως, αὕτη ἐνησχολήθη κατὰ τὸ πλεῖστον περὶ ζητήματα τοῦ πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ, προκύψαντα ἐκ τῆς συγχρόνου τεταραγμένης ζωῆς, τὰς δ' ἐπ' αὐτῶν προτάσεις καὶ ἀποφάσεις θὰ πληροφορηθῶμεν ἐκ τῶν δημοσιευθησομένων ἐπισημῶν τῆς Συνελεύσεως πρακτικῶν καὶ τοῦ εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον ὑποβληθησομένου ὑπὸ τῆς ἀντιπροσωπείας αὐτῆς ὑπομνήματος.

Τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπέτελεσαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος, Σάμου κ. Εἰρηναῖος, Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως κ. Χρυσόστομος, καὶ Ἐδέσσης-Πέλλης κ. Παντελεήμονος μετὰ τοῦ Β' Γραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου Πανος. Ἀρχιμ. κ. Λαμασκηνοῦ Χατζοπούλου, καὶ οἱ θεολόγοι καθηγηταὶ τοῦ μὲν Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ.κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτος, Παν. Μπασιώτης, Β. Βέλλας καὶ Ἰω. Καρμῆρας, τοῦ δὲ Πανεπ. Θεσσαλονίκης Β. Ἰωαννίδης, Δ. Μωραΐτης, Κ. Μπόνης καὶ Γ. Κονιδάρης. γ. π.

τοὺς νορμανδοὺς (1118) καὶ τοὺς τούρκους (1430), οἵτινες μετέβαλον αὐτὸν εἰς τέμενος (1493). Μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν στρατευμάτων (1912) ὁ ναὸς ἀπεδόθη εἰς τὴν ὀρθόδοξον λατρείαν, δυναστεύσας ὁμως μετὰ πέπτε εἴτη (1917) ἐγένετο κατὰ μέγα μέρος παρανάλωμα τοῦ πυρός. Τῆς ἀναστηλώσεως δ' αὐτοῦ ἀρξαμένης πρὸ 22 εἰῶν (1926) καὶ συμπληρωθείσης τανῦν, ἐγένοντο ἐφέτος τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀνακαινισθέντος ἐκπάλου ἱεροῦ βυζαντινοῦ μνημείου τῆ παρελθούσης Τρίτης, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐορτῆς τοῦ πολιούχου τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας. Ἡ ἀνακάλυψις τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου μετὰ τοῦ ἀπ' αὐτῶν μύρου ἀνάγεται εἰς τὰ τέλη τοῦ ζ' αἰ., μετὰ τὸν Θεσσαλονίκης Ἰωάννην, σαφεῖς δὲ εἰδήσεις περὶ τοῦ μύρου παρέχονται ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονικέως ἱερέως Ἰωάννου Καμενιάτου (ι' αἰ.) ἐν οἷς περὶ τῆς τότε ἀλώσεως τῆς πόλεως ἱστορεῖ. Ὁθεν καὶ ὡς «μυροβλήτης» εἶπε ὁ ἅγιος ἐν τῇ ἁγιογραφίᾳ γνωστός.

Ἐλευθέρια.

Κατὰ τὸ λῆξαν δεκαήμερον ἡ ἀνάμνωσις δύο μεγάλων γεγονότων τῆς συγχρόνου ἱστορίας ὑψωσαν τὴν ἐλληνικὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς μελαγχολικῆς τῶν ἡμερῶν πεζότητος εἰς τὴν ἀνωτέραν σκοπιάν, ἀφ' ἧς ὁ ἐπὶ τῆς ἱστορίας χριστιανικῶς φιλοσοφῶν νοῦς ἀτενίζει πρὸς τὴν κατεύθυνσιν, ἣν δι' αὐτὴν ὁρίζει τῆς θείας Προνοίας ὁ δάκτυλος. Ἐώρασεν ὁ Ἑλληνισμὸς δύο μεγάλους τῆς ἱστορικῆς του πορείας σταθμούς: τὰ ἐλευθέρια τῆς μεγάλης μακεδονικῆς πρωτεύουσας, καὶ τὸ ἀδούλωτον τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς, τὸ ἀσφάλισαν τὰ κατὰ τῆς ἰταλικῆς ἐπαισχύντου ἐπιδρομῆς ἔκπαγλα ἐπινίκια. Τρεῖς μόνον περίπου δεκάδες εἰῶν μεσολαβοῦσι μετὰ τῶν δύο σταθμῶν, μαρτυροῦσαι πόσον ἀδιάσπαστος τυχάνει ὁ συνδέων τὸ 1912 καὶ τὸ 1940 ψυχικὸς μέτρος τῆς εἰς τὸν δίκαιον Θεὸν ἐλληνικῆς πίστεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλονται τὰ ἐκκλησιακὰ τῶν ἐλληνικῶν ἐξορμήσεων ἐπιτεύγματα. Ἡ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἄλωσις τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε συμπαραστάτην τὸν μεγαλομάρτυρα πολιούχον τῆς, τοῦ δὲ πανελληνίου ὄρουμαγδοῦ τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἐμπνεύστρια ἐγένετο ἡ Ὑπερμαχος Στρατηγός, ἧς εἶχε βεβηλώσει τὴν μνήμην ἡ χυδαία ἰταλικὴ ἀνανδρία. Ἐν τούτῳ τῷ πνεύματι ἐπανηγύρισε κατ' αὐτὰς ὁ Ἑλληνισμὸς τὰ δίδυμα Ἐλευθέρια.

Ἡ καλλιτέρα ἐλπίς;

Ἡ παρελθοῦσα 24 Ὀκτωβρίου ὑπῆρξεν ἡμέρα παγκοσμίου ἐορτασμοῦ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ΟΗΕ, λόγοι δὲ πανηγυρικοὶ καὶ σημασιοστολισμοὶ καὶ ἄλλαι πάνδημοι ἐκδηλώσεις ἐξῆραν τὴν οὐπουδαιότητα τοῦ ἐπιμόχθου κατασκευάσματος. Ἡ μέχρι τῆς σήμερον λειτουργία τοῦ σώματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου σύμπας ὁ κόσμος ἐξήρησε τὴν ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ἐμπέδωσιν τῆς τόσα παθούσης εἰρήνης καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τόσον ταλαιπωρηθείσης δικαιοσύνης, δὲν ἐδικαίωσε τὰς γενικὰς προσδοκίας. Αἱ συνεδρίαί του σχεδὸν πᾶσαι ἄφθογον ἀπεκάλυψαν τὴν κακίαν, ἰοβόλον τὴν μοχθηρίαν καὶ ἀνθρωποβόρον τὴν τάσιν πολλῶν

ἐκ τῶν ὑπόβλους συνυπογραψάντων τὰς ὁραίας ἐπαγγελίας του, εἰς τρόπον ὥστε συστηματικῶς νὰ παρεμβάλλωνται πέδαι εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῶν δι' οὓς ὁ Ὄργανισμὸς συνεστήθη σκοπῶν. Ἄλλ' ἀφοῦ καὶ μετ' ὅλα ταῦτα ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδρυτῶν του καὶ σήμερον ἀκόμη χαρακτηρίζεται ὡς ἡ καλλιτέρα ἐλπίς πρὸς ἐδρασίωσιν τῆς εἰρήνης, ἃς ὀπλισθῶμεν διὰ διαρκεστέρως ὑπομονῆς, ὅσα δῆποτε κἂν αὕτη ἤθειεν ἀπαιτήσῃ ὑψύματα ἐπὶ πλέον, ἰκετεύοντες τὸν Κύριον ὅπως, ἐπιβλέπων ἐπὶ τοὺς ἐλπίζοντας εἰς αὐτόν, «μὴ παραδῶ τοῖς θηρίοις» τὰς ψυχὰς τῶν εἰς αὐτὸν ἐξομολογουμένων καὶ «μὴ ἐπιλάθῃται τῆς φωνῆς τῶν ἰκετῶν του», ἀλλ' ἐργασθῇ τὴν ἴσασιν ὑπὸ πάντων ἀναμενομένην «σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς».

Ἀξιοσημείωτος ἐπίσκεψις.

Ἡ ἐν τοῖς Χρονικοῖς ἀναφερομένη πρόσφατος ἐπίσκεψις τῶν Ἰνδῶν κληρικῶν τῆς ἀρχαιοτάτης Ἐκκλησίας τοῦ Malabar δὲν εἶνε ἄνευ ἰδιαζούσης σημασίας. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη, ἐπισήμως τιλοφορούμενη «Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Θωμᾶ», εἶνε λείψανον ἀρχαίου μονοφυστικοῦ κλάδου, μὴ ἔχοντος πλήρη τοῦλάχιστον συνείδησιν τῆς παλαιᾶς μονοφυστικῆς αἰρέσεως, ὡς, ἄλλως τε, καὶ οἱ πλείστοι τῶν μονοφυσιτῶν. Τούτου ἕνεκα ἀσμενίζοντες νὰ ὑπεροπίζον τὴν ὀρθόδοξον περὶ τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου ἀντίληψιν καὶ τὴν πρὸς τὴν Θεοτόκον ὑπ' αὐτῶν ἀποδοδομένην τιμὴν. Καὶ εἶνε ἀξιοθαύμαστον ὅτι, ἐπὶ μακρότατον χρόνον ἀπεξενωμένοι τοῦ λοιποῦ ὀρθόδοξου κόσμου καὶ ἐν μέσῳ τόσων ξένων πρὸς τὴν πίστιν των θρησκευμάτων ἠδυνήθησαν νὰ διατηρήσωσιν αὐτὴν ἐν τῇ ἀρχικῇ τῆς μορφῇ, ἐπιγινώσκοντες δὲ τὴν ἐν τῇ περὶ αὐτοὺς ἀλλοδόξῳ ἀτμοσφαιρᾷ θρησκευτικῇ μόνωσιν των, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην στερεοῦ πνευματικοῦ ἐρσιματος πρὸς διακράτησιν των ἐν οἷς ἀπ' ἀρχῆς ἐδιδάχθησαν. Τὸ ἔρεισμα τοῦτο εὐλόγως ἐμφανίζονται ἀναζητοῦντες εἰς τὰ συμπαρέστερα σεβάσμα κέντρα τῶν ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ὀρθόδοξου Ἀνατολῆς, ἧτις πάντως θὰ προσέξῃ τὴν ἐξ Ἰνδιῶν ἀξιοσημείωτον ταύτην κίνησιν ἐνὸς πληθυσμοῦ ὀκτακοσίων που χιλιάδων ψυχῶν.

Τὰ περιλάλητα «δικαιώματα».

Ὅταν κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ἡ ἐν Γενεύῃ συνελθοῦσα ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου Ἐπιτροπὴ τοῦ ΟΗΕ ἀνέβαλλε τὰς ἐργασίας τῆς διὰ νὰ τὰς συνεχίσῃ κατόπιν καὶ νὰ ὑποβάλῃ τὸ πόρισμά της εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν πρὸς ὑπογραφήν, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις εἶχε διαμηνῶσει ὅτι ἔχει ἰδίαν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἀντίληψιν, καὶ ἐξεφράζομεν τότε τὴν ἀπορίαν εἰς ποῖον πόρισμα θὰ ἠδύνατο νὰ καταλήξῃ ἡ Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ, ἐφ' ὅσον, ὡς ἦτο πασίγνωστον, ἡ Σοβιετία οὐδὲν ἀνεγνώριζε δικαίωμα εἰς οἰονδήποτε ἀνθρώπον, τὰ πάντα δὲ εἰς μόνους τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ἡγεσίαν της. Τώρα μαρθάνομεν, ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ δικαιωμάτων Ἐπιτροπῆ, συνελθοῦσα πρὸ τινος ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτεύουσῃ, ἤκουσε τὸν ἐκ τῶν μελῶν της ἐκπροσωποῦντα τὴν Σοβιετίαν ῥῶσον καθηγητὴν Πανλῶφ ἀξιῶντα τὴν ἀπὸ τοῦ κειμένου τῆς διατυπώσεως τῶν δικαιω-

μάτων ἀπάλειψιν τῆς φράσεως ὅτι «ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ». Ὁ ἄνθρωπος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἶχεν ἀσφαλῶς ἀτενίσει εἰς παρακείμενον κάτοπτρον τὴν ἰδίαν μορφήν, καί, ὑπακούων εἰς τῆς συνειδήσεως τὴν φωνήν, ἤρνηθη νὰ ἀναγνωρίσῃ ἑαυτὸν ὡς θεοεἶκελον δημιουργήμα. Ἄξιέπαινος εἰλικρίνεια.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἀποφάσει τῆς Ἱ. Συνόδου μετέβησαν εἰς Θεολογικὴν ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ἱ. Συνόδου οἱ Σεβ. Διδυμοτέιχου, Σερρών, Ἀττικῆς καὶ Ἡλείας, ἵνα παραστῶσι κατὰ τὴν τελετὴν τῶν Ἐγκαινίων τοῦ ἐπισκευασθέντος ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῆς ἡμέρας τῆς μνήμης τοῦ μεγαλομάρτυρος πολιούχου τῆς πόλεως.

Ἀποστολικὴ Διακονία: Τὸ Κεντρ. Συμβούλιον τῆς Ἀποστ. Διακονίας ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδρίᾳ ἀνέθηκε προσωρινῶς τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς αὐτῆς εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἡλείας κ. Γερμανὸν συμφώνως πρὸς τὸ ἐσχάτως δημοσιευθὲν διάταγμα περὶ ἐγκρίσεως ὀργανισμοῦ Σχολῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡσαύτως κατὰ τὸ αὐτὸ διάταγμα τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον ἀνέθηκε προσωρινῶς τὰ καθήκοντα τοῦ Οἰκονόμου τῆς Σχολῆς εἰς τὸν Ἱερολ. Διάκονον Παντελεήμονα Μπαρδᾶκον.

Τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς Ἀποστ. Διακονίας ἀνετέθησαν δι' ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου εἰς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτην Σάμου κ. Εἰρηναῖον, Πανσο. Ἀρχ. Βαριάναν Τζωρτζᾶτον καὶ τοὺς κ.κ. Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτον, Β. Βέλλαν, Θ. Βλησίδη, Ἱ. Θεοδωρακόπουλον, Ἱ. Καμύρην, Π. Μπρατωϊώτην, Π. Τρεμπέκαϊ Κ. Τσάτσον. Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς ὄρισθη διὰ τὴν 22^{αν} Ν)βρίου. Ἡ Σχολὴ θὰ ἀρχίσῃ δεχομένη τοὺς ἐκλεγέντας μαθητὰς ἀπὸ τῆς 15ης Νοεμβρίου. Ἀπαντες οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ παρευρισκῶνται τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς 18ης Ν)βρίου.

Ἀπὸ τῆς 22ας Ν)βρίου θὰ ἀρχίσῃ λειτουργοῦν καὶ τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον, εἰς ὃ θὰ στεγασθοῦν ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον 10 φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Πρὸς τοῦτο τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον ἐκάλεσε τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτὸ πρωτοετείς φοιτητὰς ὅπως ὑποβάλλουν σχετικὴν αἴτησιν. Ἡ ἐκλογὴ θὰ γίνῃ ἐκ τῶν ἐπιμεμένων νὰ χειροτονηθῶσιν.

Κατόπιν προτάσεως τῶν οἰκείων Συμβουλίων τῆς Ἀποστ. Διακονίας καὶ ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ διωρίσθησαν βοηθοὶ Ἱεροκήρυκες τῆς μὲν Μητροπόλεως Ἡλείας οἱ θεολόγοι Κ. Παπανικολάου καὶ Ἀνδρέας Δοῦρος, τῆς δὲ Μητροπόλεως Μαρωνας ὁ θεολόγος Κ. Λύτρας.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῆς 16ης παρ. μηνὸς ἡ Α. Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ» γενομένην ἑορτὴν ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 25ετίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Νεανίδων.

— Τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου πανηγυριζομένης τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῆς Ἰταμῆς Ἰταλικῆς προκλήσεως τοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος πολέμου, οὗτινος ἡ ἔκβασις τῆς βοηθείας τῆς Ὑπερέμαχου Στρατηγοῦ ἀπέβη συντριπτικὴ διὰ τὸν ἔχθρον, ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ ἐτελέσθη ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους, τοῦ διαδόχου καὶ τῶν πριγκιπισσῶν εὐχαριστήριος δοξολογία τελεταρχοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου περιστοιχισμένου ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Κατὰ τὴν δοξολογίαν παρέστησαν ἐν τῷ ναῷ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, πλῆστοι βουλευταὶ, πᾶσαι αἱ πολιτικαὶ καὶ αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαί, τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ πλείστοι ἐπίσημοι. Τὰς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύ-

μων ἀντεπροσώπευσαν οἱ ἐν Ἀθήναις οἰκεῖοι Ἐξαρχοὶ Σεβ. τέως Νευροκοπίου κ. Γεώργιος καὶ Πανοσιολογ. Ἀρχιμ. κ. Δαμασκηνός.

— Τῆς 5^{ης} μ. μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Α. Μ. παρέστη εἰς τὸν γενόμενον ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Ὑπαλλήλων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τῇ συμμετοχῇ καὶ τῶν παραγωγικῶς ἐργαζομένων τάξεων τῆς χώρας, ἑορτασμὸν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, τῆς δὲ 6^{ης} μ. μ. εἰς τὸν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ πανηγυρισμὸν τῆς μεγάλης ἐπετείας, καθ' ὃν ὠμίλησεν ὁ Πρύτανης κ. Γ. Οἰκονόμος περὶ τῆς σημασίας τῆς 28ης Ὀκτωβρίου. Ὁ διδακτικώτατος οὗτος λόγος τοῦ κ. Πρυτάνεως θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

— Τῆς 5^{ης} μ. μ. τῆς 29^{ης} λήξαντος ἡ Α. Μακαριότης ἐδέχθη τὰ ἀπὸ διημέρου εὑρισκόμενα ἐν Ἀθήναις μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν Καναδικῶν κοινοβουλευτικῶν σωμάτων καὶ τῆς Καναδικῆς Βοηθείας διὰ τὰς καταστραφέντας χώρας. Τοὺς ἐπίσημους ξένους συνάδευσε καὶ παρουσίασε πρὸς τὴν Α. Μακαριότητα ἡ Α. Ε. ὁ Πρεσβευτὴς τοῦ Καναδά κ. Λὰ Φλές.

— Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀφίκοντο εἰς Ἀθήνας, προερχόμενοι ἐξ Amsterdam, ὅπου μετέσχον τοῦ συνεδρίου τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐν Ἰνδίας ἀναγούσης τὴν ἴδρυσιν αὐτῆς εἰς τὸν Ἀπόστολον Θωμᾶν ὀρθοδόξου Συριακῆς Ἐκκλησίας τοῦ Malabar Σεβ. Μητροπολίτης Θεοδοσίου καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας Ἱερομόναχος Μάριος, ὅπως ἔλθωσιν εἰς στενωτέραν γνωριμίαν μετὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας. Τοῦτους ὑπεδέχθησαν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ ὁ βοηθὸς Ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως κ. Γεώργιος μετὰ τῶν Ἀρχιμανδριτῶν Δαμασκηνῶ Χατζοπούλου, Β' Γραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου, καὶ Τίτου Ματθαίου, καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ἀθήναις παραδιατριβῆς αὐτῶν ἐθεωρήθησαν φιλοξενούμενοι τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀσθενῶν ἐλυπήθη σφόδρα ὅτι ἠδυνάτει νὰ δεξιωθῇ τοὺς ἐπίσημους ξένους, ἠδυνήθησαν ὁμοῦ οἱ τοὶ νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸν ἀναπληροῦντα τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ ἐπισκεφθῶσι δὲ καὶ τὴν Ἱερὰν μονὴν Πεντέλης, ἔνθα παρετέθη εἰς αὐτοὺς γεῦμα ὑπὸ μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου.

Ἐκφράσαντες τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ καθηγητικοῦ αὐτῆς συλλόγου ἐν τῷ Θεολογικῷ Σπουδαστηρίῳ δεκτοὶ μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς. Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς Καθηγητὴς κ. Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος δεξιούμενος τοὺς ξένους ἐξήρε τὴν εὐκαιρίαν τῆς συναντήσεως ταύτης, βεβαιώσας δὲ αὐτοὺς ὅτι ἡ ἀρχαιοτάτη αὐτῶν ἐν Ἰνδίας Ἐκκλησία θαυμάζεται ἀνέκαθεν παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῷ ὅτι ἐν μέσῳ ἀντιξίου περιβάλλοντος καὶ ἀφαντάστου δυσκολιῶν διετήρησε τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς ἀκμαίας μέχρι τοῦ νῦν, ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἀνασύμβουσις τῶν δεσμῶν πάντων τῶν μελῶν τῆς παλαιᾶς ὀρθοδοξίας θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς μᾶς ἐνιαίας οἰκουμένης πανισχύρου ὀρθοδόξου οἰκογενείας. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον θὰ συνετέλει

— προσέθεσεν ὁ κ. Κοσμήτωρ— ἡ ἀποστολὴ νεαρῶν ἰνδῶν κληρικῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν Θεολογικὴν Σχολὴν πρὸς σπουδὴν τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας, ὡς καὶ ἡ πυκνότερα ἀμοιβαία ἐπικοινωνία δι' ἀλληλογραφίας, ἐπισκέψεων καὶ συνεδρίων καὶ ἄλλων συναντήσεων πρὸς ἀναζωογόνησιν τῆς παλαιᾶς ἐνότητος. Παρακαλέσας δ' ἐν τέλει τοὺς ξένους ὅπως διαβιβάσωσι τὰ σεβάσματα τῆς Σχολῆς πρὸς τὴν ἐν Ἰνδίας Ἱεραρχίαν καὶ Ἐκκλησίαν αὐτῶν, ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ, ἧς ἀπὸ ἔτους ἀπολαμβάνει ἡ μεγάλη τῶν χώρα καὶ ἠύχθη ὅπως ὁ Κύριος ἐνισχύῃ αὐτοὺς εἰς ἐπιτέλεισιν τῆς ἀποστολῆς τῶν ἐν τῇ πατρίδι τῶν.

Ὁ Σεβ. Θεοδόσιος ἀπαντῶν νῦν ἀριστῆσε θερμῶς διὰ τὴν τόσον τιμητικὴν ταύτην δι' αὐτοὺς δεξίωσιν τῆς Σχολῆς, ἐτόνισε τοὺς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἀρχαιοτάτους δεσμοὺς καὶ ἠύχθη στενωτέραν τὴν ἀμοιβαίαν αὐτῶν συνεργασίαν.

Εἰς τοὺς ἰνδοὺς κληρικοὺς ἀπερχομένους προσηνέ-

χθησαν ἐνθύμια τοῦ Πανεπιστημίου.

Οἱ Ἴνδοι κληρικοί συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν θεολόγων Καθηγητῶν κ. κ. Ἄμ. Ἀλιβιζάτου καὶ Β. Βέλλα καὶ τῶν ὑποδεχθέντων αὐτοὺς Ἀρχιμανδριτῶν, ἐπεσκέφθησαν καὶ τὴν Κόρινθον, ἔνθα ἔτυχον ἐνθέρμου δεξιώσεως ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Μιχαήλ. Εἰς αὐτοὺς, ἀπερχομένους τῶν Ἀθηνῶν, παρέθηκεν ἀποχαιρετιστήριον γέυμα ὁ βοηθὸς Ἐπίσκοπος Ἰαλαντίου κ. Βασίλειος, ἡ δ' Ἀποστολικὴ Διακονία ὑπεσχέθη νὰ προσλάβῃ ἰνδοὺς τινὰς ὑποτρόφους διὰ τὸ ἐπόμενον σχολικὸν ἔτος.

— Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ παρ. ἔτους ἤρξατο δημοσιευόμενον καὶ διανεμόμενον δωρεὰν εἰς τὸν στρατὸν μηνιαίον ἐθνικοθησκευτικὸν περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Φρουρός», ὄργανον τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἐθνησκευτικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Στρατεύματος.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Θεσσαλονίκης.

Ἐπὶ τῇ λήξει τῆς ἀναστηλώσεως τοῦ πρὸ εἰκοσιπενταετίας πυροπληθέντος μεγαλοπρεποῦς ἐν Θεσσαλονικίᾳ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Δημητρίου ἀποφασισθέντος τὸ ἐγκαινισμὸς αὐτοῦ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς μνήμης τοῦ πολιούχου τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας, τῇ μὲν παραμονῇ ἀνεκκρίσθησαν ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπου, διὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ πολέμου κινδύνους, ἐφυλάσσοντο ἀσφαλῶς, τὰ τίμια τοῦ μεγαλομάρτυρος λείψανα διὰ τὸν ἀντιτορπιλικὸν «Θεμιστοκλῆς», οὗ ἐπέβαινον συνοδευόμενοι αὐτὰ συνοδικοὶ σύνεδροι, εἰς παραλαβὴν δ' αὐτῶν κατέλθον εἰς τὴν ἀποβάθραν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος συνοδευόμενος ὑπὸ πλειάδος ἱεραρχῶν μακεδονικῶν ἐπαρχιῶν, ἀντιπροσωπείας τοῦ ἁγ. Ὁρους, ὑπουργῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων. Ἡ Α. Σ., παραλαβοῦσα τὰ ἱερά λείψανα ἐκ χερῶν τοῦ ὑπουργοῦ-ναυάρχου, μετήνεγκε τὸ περιέχον αὐτὰ χρυσοῦν κιβωτίδιον ἐν ἱερᾷ συγκινητικῇ πομπῇ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀχειροποιήτου, ὅπου καὶ ἐναπέθηκε μέχρι τῆς ἐπιούσης.

Τῇ ἐπαύριον ἡ Α. Σ. μεταβάσα παρέλαβε καὶ ἀνεκόμισεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἀγίου ἐν κατασκευτικῷ τῷ λιτανεύσει, ἧς μετέσχον μυριάδες πιστῶν, ὅταν δ' ἐφθασαν εἰς τὸν ναὸν οἱ τῇ προτεραίᾳ ἀφικόμενοι εἰς Θεσσαλονικίαν Βασιλεῖς, ὑπεδέχθη τὰς Α. Α. Μ. Μ. ἔξωθεν τῆς κλειστῆς τοῦ ναοῦ πύλης κρατῶν τὸ κιβωτίδιον τῶν λειψάνων, ὅπερ οἱ βασιλεῖς ἠσπάσθησαν εὐλαβῶς. Ἀφοῦ δ' εἶτα διημείφθη μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου καὶ τοῦ ἔνδοθεν τοῦ ναοῦ ὁ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐγκαινίων διάλογος «Ἄρατε πύλας... καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης», «Τίς ἐστὶν οὗτος...», «Κύριος κραταιός. Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ», δὲ τῇ Μητροπολίτῃ καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ τὸ πλῆθος εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐπηκολούθησαν τὰ ἐγκαινία, μεθ' ἃ ἐτελέσθη δοξολογία ἐπὶ τῇ ἐπετείᾳ τῆς κατὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλονίκης, εἶτα δ' ἡ θεία λειτουργία ἐν μεγίστῃ πιστῶν συρροῇ.

Μητρόπολις Κυθέρων

Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Κυθέρων, ὅτι ἡ ἐτήσια μνήμη τῆς Παναγίας τῆς Μυρτιδιωτίσσης ἐπανηγυρίσθη μεγαλοπρεπῶς, ἀφικόμενου πρὸς τοῦτο εἰς τὴν νῆσον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γυθείου κ. Δημητρίου, Τοποτηρητοῦ τῆς ἐπαρχίας Κυθέρων. Ἡ Α. Σ. ἔτυχε θερμότητος ὑποδοχῆς ὑπὸ τὸ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ κωμοπόλει Καραβᾶ καὶ ἐν Ποταμῷ, ἔνθα καὶ ἱερούργησε, μεταβάς δὲ τῇ παραμονῇ τῆς ἑορτῆς (23 Σεπτ.) εἰς τὴν ἱ. μονὴν ἐτέλεσε τὸν μέγαν ἑσπερινόν, καὶ τῇ ἐπιούσῃ τὴν θείαν λειτουργίαν, συμπαραστατούμενος ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ κλήρου τῆς νήσου ἐν μέσῳ πυκνοτάτης συρροῆς προσκυνητῶν, πρὸς οὓς ἐν ὁμιλίᾳ ἀπέτεινε λόγους διδαχῆς.

Ἡ Α. Σ. ἐπαυρίσθη εἰς τὴν νῆσον ἵνα παραστῇ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους πρόσφατον ἐπίσκεψιν αὐτῆς. Τὰς Α. Α. Μ. Μ. ὁ Μητροπολίτης ὑπεδέχθη

μετὰ σύμπαντος τοῦ κλήρου εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἔνθα καὶ ἐψάλη δοξολογία, μεθ' ἣν συνώδευσε τοὺς βασιλεῖς μέχρι τῆς μνήμης τῆς Μυρτιδιωτίσσης, ὅπου ἐψάλη κατασκευτικὴ παράκλησις ἐνώπιον τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς Θεοτόκου. Πρὸς ἐσπέραν ἡ Α. Σ. συνώδευσε τοὺς βασιλεῖς, ἀπερχομένους, μέχρι τοῦ πολεμικοῦ τῶν σκαφῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

Πατριὰς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς. Καθ' ἃ ἐπιστέλλουσι ἡμῖν ἐκ Πάτμου, τὴν 22 λήξαντος μηνὸς οἱ Βασιλεῖς, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ρόδου κ. Τιμοθέου καὶ Κώου κ. Ἐμμανουήλ, τοῦ Γεν. Διοικητοῦ Δωδεκανήσου κ. Μακρῆ καὶ ἀπάσης τῆς βασιλικῆς ἀκολουθίας τῶν, ἐπεσκέφθησαν τὴν ἱερὰν νῆσον Πάτμον, τὸ Σπήλαιον τῆς Ἀποκαλύψεως, τὴν Πατριμιάδα Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν καὶ τὴν Μονὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰς ἣν καὶ κατέλυσαν. Πρὸ τῆς Μονῆς ὑπεδέχθησαν τοὺς Βασιλεῖς ἐν πομπῇ εἰ μοναχοὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἡγούμενον ἀρχιμ. Συμεῶν, ὅστις κρούσας τὴν κεκλεισμένην πύλην τῆς Μονῆς ἀνεφώνησεν «Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων». Ἐσῶθεν δὲ ἡκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ μοναχοῦ Ἀμφιλοχίου «Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς;» Καὶ ὁ ἡγούμενος ἀπήνησεν «Οὗτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Παῦλος Α', υἱὸς τοῦ ἐνδόξου Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ ἀπελευθερωτοῦ τῆς Δωδεκανήσου Βασιλέως Γεωργίου Β'». Μεθ' ὃ, ἀνοίγεισις τῆς πύλης, εἰσῆλθον ὁ Βασιλεὺς, πρὸς τὸν ὅποιον παρέδωκεν ὁ μοναχὸς Ἀμφιλόχιος, μετὰ σύντομον προσφώνησιν, τὴν χρυσοῦν κλεῖδα τῆς Μονῆς, ἧτις ἐτέθη οὕτως ὑπὸ τὴν ὕψηλὴν προστασίαν αὐτοῦ ὡς βασιλικὴ Μονή, ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ αυτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τῷ 1088. Προηγουμένως οἱ Βασιλεῖς ἐπεσκέφθησαν τὴν Πατριμιάδα Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν, γινόμενοι δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς ἀρχιμ. Μελετίου Γαλανοπούλου, καὶ τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν ἱεροσπουδαστῶν, ἐχόντων ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν Ἐθνησκευμάτων καθηγητὴν κ. Ἰω. Καρμίρη, ἕνα ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς Πατριμιάδος. Μετὰ δέησιν ἐν τῷ ἱερῷ Σπηλαίῳ τῆς Ἀποκαλύψεως, μεθ' ἣν οἱ Βασιλεῖς προσεκύνησαν εὐλαβῶς τὸν ἱερὸν βράχον, ὑπὸ τὸν ὅποιον ὁ Εὐαγγελιστὴς τῆς ἀγάπης ἔλαβε καὶ ἔγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος κατέθεσε τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ νέου μεγάλου διδασκατηρίου τῆς Σχολῆς παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς περὶ τὸν ἀρχαῖον Πατριμιάδος, τῆς προσεγγεκούσης, ὡς γνωστόν, μεγάλας ὑπηρεσίας τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει κατὰ τοὺς σκληροὺς τῆς δουλείας χρόνους. Ἀκολουθῶν ὁ Βασιλεὺς ἔγραψεν ἰδιοχείρως ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ ἀνοίγντι βιβλίῳ τὰ ἑξῆς: «Παῦλος Β. ἐθεμελίωσα σήμερον τὴν Πατριμιάδα Σχολὴν. 22 Ὀκτωβρίου 1948». Ἰδιοχείρως ἐπίσης ὑπέγραψε καὶ ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη. Ἐν συνεχείᾳ ἐγράφησαν ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνησκευμάτων καὶ Παιδείας τὰ ἑξῆς:

«Ἐπινύσει καὶ εὐλογία τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μαξίμου Ε' διατυπωθεῖσα ἐν τῷ ἐπ' ἀριθ. 167 ἀπὸ 2 Μαΐου 1917 Πατριαρχικῷ Γράμματι καὶ ἀποφάσει τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου Ἐθνησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ἐπ' ἀριθ. 106160 ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου 1916, κωδικοθεῖσα διὰ τῆς ἐπ' ἀριθ. 289 ἀπὸ 8 Μαΐου 1917 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑλλάδος, ἐπανιδρυθῆ ἡ πολυένημος Πατριμιάς Ἐπιταξίως Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς μετὰ προσρητημένου αὐτῇ διευθυντοῦ Ἰσοτακοῦ Φροντιστηρίου, ἀρξαιέντης κανονικῶς τῆς λειτουργίας αὐτῶν τῇ 1η Ὀκτωβρίου 1917, δαπάναις τῆς τοῦ Ἰσοτακοῦ Βασιλικῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ νέου διδασκατηρίου αὐτῶν κατατεθέντος ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου Α' σήμερον τῇ 22α Ὀκτωβρίου 1948.

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Ἐθνησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας Ἰωάννης Καμύρης Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι ἡ Πατριμιάς θὰ λειτουργήσῃ

ὡς ἐπτατάξιος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, λειτουργουσῶν ἤδη κανονικῶς τῶν 4 πρώτων τάξεων αὐτῆς διὰ τῆς προσλήψεως τῶν μαθητῶν τοῦ τέως ἡμιγυμνασίου τῆς νήσου. Παρ' αὐτῆ δὲ λειτουργεῖ καὶ διτάξιον κατώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον. Ὁ κ. Καρμίρης ἐνήργησεν ἐπιθεωρήσιν τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ ἔσχεν ἀλλεπαλλήλους συνεργασίας μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς διὰ τὴν εὐρυθμοτέραν λειτουργίαν τῶν δύο τούτων ἐκκλησιαστικῶν σχολείων, εἰς τὰ ὁποῖα, πλην τῶν Δωδεκανησίων, ἐνεγράφησαν μαθηταὶ καὶ ἐξ ἄλλων Ἱ. Μητροπόλεων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις ἑλληνικὴ Κοινότης καὶ πᾶσα ἡ ἐν τῇ ἁγίᾳ Πόλει ἑλληνικὴ ὁμογένεια διὰ γράμματος αὐτῆς, ἔχουσα μεμαρτυρημένον τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου ὑπὲρ παντὸς ἐθνικοῦ, πατριωτικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ, παρεκάλεσεν αὐτόν, ὅπως τῇ παράσχῃ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀρωγὴν, δι' ὧν οἷδε μέσων, πρὸς πληρωσὴν τῆς αἰτήσεως, δι' ἧς ἡ Κοινότης ἀπευθύνεται πρὸς τὰς Κοινότητας τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅπως βοηθήσουν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις μεγάλαν δεινὰ πάσχουσαν ἑλληνικὴν ὁμογένειαν.

Ἐν τῷ πρὸς τὰς Κοινότητας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12 Σεπτ. ἐν. ἔτους ἐγγράφῳ τούτῳ λέγεται ὅτι «ἡ πόλις τῆς Εἰρήνης, ἡ Ἅγία Πόλις Ἱερουσαλήμ καὶ σύμπασα ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας ἀπὸ ἐξαμήνου καὶ πλέον κυλιέται εἰς τὸ αἴμα ἐκ τῆς πολεμικῆς συρράξεως μεταξὺ δύο λαῶν, ἀράβων καὶ ἐβραίων. Ὁ θάνατος καὶ αἱ δρώσεις περιουσιῶν ἐξαπολύονται πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις τῆς Ἁγίας Γῆς. Πόλεις καὶ χωρία ἐξεκινώθησαν κατὰ χιλιάδας. Οἱ πρόσφυγες περιπλανῶνται ἀνά τὰ ὄρη κατὰ χιλιάδας γυμνοὶ καὶ νηστεῖς ζητοῦντες ἄσυλον καὶ προστασίαν. Πᾶσα οἰκονομικὴ ἀντοχὴ αὐτῶν ἐκάμφθη, πᾶν χρηματικὸν ἀποταμίευμα αὐτῶν ἐξηντήθη, καὶ πάντες ἀναμένουσι φιλάνθρωπον ἐκδήλωσιν τοῦ πλησίον αὐτῶν».

Ἀλλὰ—προστίθεται περαιτέρω—καὶ ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἑλληνικὴ Κοινότης καὶ πάντες οἱ ἐν Παλαιστίνῃ ὁμογενεῖς διατρέχουν τὸν κίνδυνον νὰ ἴδουν αὐτὴν διαλυομένην καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν περιερχομένους εἰς ἐσχάτην πενίαν καὶ ἐξαθλίωσιν, ἡ ἐκεῖ δ' ὁμογένεια ἀποτελεῖ τὸν ἀπαραίτητον παραστάτην τῆς παλαιμάχου Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, τῆς φρουροῦσας τὰ Ἱερά Προσκυνήματα. Ἡ Ἑλλην. Κοινότης, ἀδυνατοῦσα νὰ στηριχθῇ εἰς τὰς ἰδίας τῆς δυνάμεις, ἄνευ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπικουρίας, ποιεῖται θερμῆν ἑκκλήσιν πρὸς τὰς ἑλληνικὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ Κοινότητας νὰ προσέλθουν ἀρωγοὶ ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ δεινοπαθούτων ἀδελφῶν.

—Ἐκθεοὶς ἐξ Ἀμερικῆς περὶ τῶν ζημιῶν, ἃς αἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίαι ὑπέστησαν συνετεία τοῦ μεταξὺ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἀράβων καὶ ἐβραίων πολέμου, ἀναφέρει ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἧς αἱ ἐτήσιναι πρόσοδοι προπολεμικῶς ἀνήρχοντο εἰς £55.000, εἶδεν αὐτάς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μειουμένας εἰς £30.000, θὰ ἀπαιτηθῶν δὲ £60.000 τοῦλάχιστον πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἃς ὑπέστη εἰς τὰς οἰκοδομὰς τῆς ζημιῶν.

Σοβαρὰς ζημίας ὑπέστησαν καὶ αἱ ῥωσικαὶ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐγκαταστάσεις, ὡς καὶ αἱ ἐκκλησίαι ἀρμενικῆς, κοπτικῆς, συριακῆς καὶ ἄβυσσινιακῆς. Ἐν ὄλῳ πᾶσαι αἱ ζημίαι συμποσοῦνται εἰς £300.000

Ἐπίσης πολλὰ χιλιάδες προσφύγων ἔχουσιν ἀνάγκην διατροφῆς καὶ ἄλλης περιθάλψεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Τοῦ ἐπ' ἀφορμῆς τῆς ἐν Μόσχᾳ ἐορτασθείσης πεντακοσιετηρίδος τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας συγκροτηθέντος ἐκκλησιαστικοῦ συνεδρίου δὲν ἀνεκοινώθησαν ἀκόμη τὰ ἐπίσημα πρακτικά, αἱ δὲ μέχρι τοῦδε γνωσθεῖσαι διὰ τοῦ πρακτορείου Tass καὶ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Μόσχας σχετικὰ εἰδήσεις εἶνε ἀτελεῖς καὶ συγκεχυμένα. Οὕτω ἐγνώσθη ὅτι τὸ συνέδριον ἀπετέλεσεν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πατρι-

άρχου Μόσχας οἱ ἀκόλουθοι: Καλλίστρατος Γεωργίας, Γαβριήλ Σερβίας, Ἰουστινιανὸς Ρουμανίας, Στέφανος Βουλγαρίας, Ἀλέξανδρος Ἐμέσης, ἀντιπροσωπεύων τὰς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας, Παΐσιος, ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ἐκκλησίας, Ἀρχιεπ. Τιμόθεος τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ἐκκλησίας, Ἀρχιεπ. Ἐλευθέριος τῆς ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ Ἐκκλησίας. Αἱ «Ἰζβέστια» (Εἰδήσεις), ἅμα τῇ εἰς Μόσχαν ἀφίξει τοῦ Πατριάρχου Ρουμανίας ἐδημοσίευσαν δῆλωσίν του ὅτι «ἐκόμισεν εἰς τοὺς ἡγέτας τῶν φίλων τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως λαῶν τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ εὐλικρινοῦς σεβασμοῦ τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ». Τῇ 23ῃ Ἰουλίου ἀπὸ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Μόσχας ἀνεκινώθη περίληψις ἀποφάσεως τοῦ συνεδρίου, καθ' ἣν οἱ σύνεδροι ἐξεφράσθησαν κατὰ τοῦ Βατικανοῦ, χαρακτηριζομένου ὡς κέντρου διεθνῶν δολοπλοκιῶν κατὰ τῶν σλαβικῶν ἐθνῶν καὶ προμαχῶνος τοῦ διεθνοῦς φαισμοῦ, ἐνεργῶς ὑποκινούντος τὸν πόλεμον. Ἐπίσης τὸ συμβούλιον ἀντετάχθη κατὰ τῆς συμμετοχῆς τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ Amsterdam, ὡς ἀποτελοῦσαν κίνησιν «οὐσιαστικῶς πολιτικὴν καὶ ἀντι-δημοκρατικὴν», ἄλλη δ' ἀπόφασις περιέχει ἑκκλήσιν πρὸς τὸν παγκόσμιον χριστιανισμόν, ὅπως πάντες οἱ χριστιανοὶ ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ κατὰ τῶν ὑποκινήτων τοῦ πολέμου.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐλάβομεν ἐπτὰ τεύχη, προσφάτως ἐκδοδομένα ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας (1948), καὶ φέροντα τοὺς τίτλους: «Ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ». «Ὁ Παπισμὸς καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία». «Τὸ Βατικανὸν καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία». «Συμβολὴ εἰς τὸ περὶ τῆς ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας ζήτημα». «Περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου». «Τὸ πεντακοσιετὸς ἱωβιλαῖον τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἁγίας ῥωσικῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας» καὶ «Ἡ οἰκουμένη κίνησις καὶ ἡ ῥωσικὴ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία». Εἶναι προφανές, ὅτι τὸ περιεχόμενον τῶν τευχῶν τούτων ἀποτελεῖ τὰς πρὸς λήψιν ἀποφάσεις εἰσηγήσεις εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν τῆς Μόσχας συνέδριον. Περιλήψεις αὐτῶν σύντομοι θὰ ἀναγραφῶσι προσεχῶς ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ».

—Τὸ ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ αὐτοκεφάλου συγκληθὲν ἐκκλησιαστικὸν συνέδριον ἠσχολήθη καὶ περὶ τὸ ζήτημα τοῦ κύρους τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν. Κατὰ τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν, ἡ ἐν τοῖς «39 Ἀρθοῖς» περιεχομένη περὶ πίστεως διδασκαλία τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας διαφέρει ριζικῶς τῆς ὀρθόδοξου διδασκαλίας, ἡ δὲ λύσις τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν δέον πρὸ παντὸς ἀ βασιζέται ἐπὶ διδασκαλίας περὶ τῶν μυστηρίων συμφώνου πρὸς τὴν τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἰδιωτικὰ γινώματι περὶ ὁμοφωνίας τῆς ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας ὅπως μεταβληθῶσι τὰ περὶ μυστηρίων Ἀρθρα ταῦτα κατὰ τρόπον πλησιάζοντα πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσουν ὡς βᾶσις πρὸς θετικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν. Κατὰ ταῦτα, ἂν ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀδυνατῇ νὰ συγκαταταθεῖ ὅπως ἀναγνωρίσῃ τὴν περὶ μυστηρίων ἐν γένει καὶ περὶ τῆς Ἱερωσύνης, μερικώτερον, ὀρθότητά τῆς ἀγγλικανικῆς διδασκαλίας, οὐδὲ τὸ κύρος τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν δύναται νὰ ἀποδεχθῇ. Ἄν αἱ Ἐκκλησίαι ΚΠόλεως, Ἱεροσολύμων, Κύπρου, Ρουμανίας καὶ ἄλλαι αὐτοκέφαλοι εὐνοϊκῶς ἀπεφάνθησαν περὶ τοῦ ἐν λόγῳ κύρους, ἔχομεν τὴν πληροφορίαν ὅτι ἡ ἀναγνώρισις αὐτῆ ἐγένετο ὑπὸ ὄρους (this recognition was conditional).

Τὸ ζήτημα τοῦτο δύναται νὰ ἐξετασθῇ μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐνότητος τῆς ὁμολογίας πίστεως μετὰ τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας διὰ πράξεως ἐγκύρου καὶ αὐθεντικῆς συνόδου ἢ συνελεύσεως τοῦ κλήρου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας Τοιαύτη δὲμος πράξις ἔτι δὲν ὑφίσταται. Ὅθεν, ὡς πρὸς τοῦτο, τὸ συνέδριον ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία μεταβάλλῃ τὴν περὶ πίστεως διδασκαλίαν ἀπὸ δογματικῆς, κανονικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐπιφάσεως, ἰδίως δὲ τὴν αὐθεντικὴν τῆς ἀντίλη-

ψιν περί τῶν ἁγίων μυστηρίων, ὅπως δ' ἰδιαίτερως περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης.

Ὁ ἀγγλικανικός ἐκκλησιαστικός τύπος, σχολιάζων τὴν περὶ τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν γνώμην ταύτην τοῦ συνεδρίου Μόσχας, ἐξαιρεῖ τὸν ἐγκάρδιον καὶ φιλικὸν πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν τόνον τοῦ σχετικοῦ ἐγγράφου, ὅπερ χαρακτηρίζει ὡς «εὐελπι», ἐκφράζει δὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ συζητηθῇ τὸ πρᾶγμα μεταξὺ τῶν θεολόγων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον, καθ' ὅσον «κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν δὲν παρουσιάσθησαν εὐκαιρία πρὸς συζήτησιν μετὰ τῆς ὀρθοδόξου ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοῦτο ἐγένετο μετ' ἄλλων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν». Ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τῶν χειροτονιῶν—προστίθεται—εἶνε ἐν βῆμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν στενωτέρων μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεων, τὰς ὁποίας ὁ Ἀγγλικανισμὸς ἠδύνοχεν εἰς ἄλλας συνεννοήσεις, ὁποῖαι αἰ μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Σουηδίας καὶ Παλαιοκαθολικῶν.

Καὶ προσθέτουσιν εἰς τὰ σχόλια τῶν οἱ «Ἐκκλησ. Καίριοι» τοῦ Λονδίνου τὰ ἐξῆς σημαντικώτατα:

«Αἱ ἀποφάσεις τῆς Μόσχας δισχυρίζονται κατὰ τὸν μᾶλλον σαφῆ τρόπον, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶνε ἡ μοναδικὴ ἐν τῷ κόσμῳ σήμερον ἀντιπρόσωπος τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἰδρυθείσης μιᾶς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀξίωσις αὕτη διαδηλοῦται ὑπὸ τῆς Ὁρθοδοξίας μετὰ κατηγορηματικότητος οὐχ ἡσσονος τῆς τῶν ρωμαιοκαθολικῶν περὶ τῆς ἐαυτῶν Ἐκκλησίας. Ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον νὰ δεχθῇ τοιαύτας ἀμφοτέρων ἀξιώσεις ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία».

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου ἀπέλυσε Ἐγκύκλιον πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαὸν τῆς νήσου, «ἐπὶ προφυλάξει ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς καὶ τῶν ἐπιβουλῶν τῆς καταχθονίου καὶ πολυμηχάνου κομμουνιστικῆς κινήσεως, μετὰ πολλῆς τρασύτητος καὶ ἐπληρμένης κεφαλῆς σοβούσης σήμερον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγωνιζομένης νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτῇ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κυριαρχίαν». Πρὸς τοῦτο προβαίνει, ὅπως γνωρίσῃ εἰς τοὺς χριστιανοὺς τὰ κατὰ τὸν κομμουνισμὸν «ἐν γενικαῖς γραμματαῖς, ὥστε νὰ προφυλαχθῆτε μὲν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμπλακῆτε εἰς τὰ δίκτυα αὐτοῦ, νὰ ἐνισχυθῆτε δὲ εἰς τὸ νὰ ἐμμένητε στερρῶς ἐν τῇ θεοπαραδότῳ πίστει καὶ τῇ πατρῷᾳ εὐσεβείᾳ». Διαπιστοῦσα ἐφεξῆς ἡ Ἐγκύκλιος τὴν εἰς δύο ἀντιμέτωπα ἀλλήλων στρατόπεδα διαίρεσιν τοῦ κόσμου, ἐπεξηγεῖ ὅτι εἰς μὲν τὸ ἐν, ἀποτελοῦν τὴν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Χριστοῦ παράταξιν, τὴν διακηρύττουσαν τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ ὑπεραμυνομένην τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου, περιλαμβάνοντα οἱ μετ' αὐτοῦσιν ὑπερασπισταὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως, τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς λογικῆς κοινωνικῆς τάξεως, εἰς δὲ τὸ ἕτερον, ἀνήκουν οἱ ἐπιδιώκοντες ἀναστατώσεις καὶ ἀνατροπὰς ἀνθρώποι· εἶνε τὸ ἀκολουθοῦν τὰς ἀρχὰς τοῦ κομμουνισμοῦ, διακηρύττον τὸν ὕλισμὸν καὶ τὴν ἀθεΐαν, ἀρνούμενον τὴν ὑπαρξίν τῆς ψυχῆς, κτταφρονούν τῶν ἀνωτέρων καὶ ὑψηλοτέρων ἀνθρωπίνων ἰδανικῶν, ἀγνοοῦν καὶ ποδοπατοῦν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀτόμου· εἶνε οἱ καλῶς χαρακτηριζόμενοι ἐν Ρωμ. α 30, Β' Πέτρου β 19 καὶ Β' Τιμ. γ 4.

Οἱ τῆς παρατάξεως ταύτης θιασῶται, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πολιτικοκοινωνικῶν τῶν ἀρχῶν ἐπιδιώκοντες νὰ καταστήσωσι νέαν τάξιν ἐπὶ τῆς γῆς, «ἐν ὀνόματι τῆς δῆθεν ἰσότητος καταστρέφουσι τὴν βασιλικὴν ἀνθρωπίνην αὐτοτέλειαν καὶ ἀξιοπρέπειαν, φονεύουσι τὴν βασιλικὴν ἀνθρωπίνην ἐλευθερίαν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει δημιουργικότης, ἠθικὴ ζωὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος, ...μεταβάλλουσιν αὐτὸν εἰς ἀπλοῦν ἐξάρτημα τῆς κλοσσιαίας μηχανῆς τοῦ κρατικοῦ οργανισμοῦ, διέλυσαν τὴν οἰκονομίαν, ...ἀνέτρεψαν τοὺς θαυμασίους θεσμοὺς τοῦ αἰωνοβίου ἐλληνοχριστιανικοῦ ἡμῶν πο-

λιτισμοῦ, ἀντικατέστησαν τὴν φυσικὴν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἴδιον ἔθνος ἀγάπην δι' ἀντιθέτου πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων διεθμισμοῦ, καὶ δι' ὄλων τούτων μετέβαλον τὰς κοινωνίας τῶν ὄχι εἰς ἐπιγίους παραδείσους, ἀλλ' εἰς πραγματικὰς ἐπιγίους κολάσεις», ..διὰ καταπιεστικῆς δὲ τρομοκρατίας ἐπὶ τῶν ἄλλων λαῶν ἐπιζητοῦντες νὰ ἐπιβάλωσι τὰς θεωρίας αὐτῶν καὶ μεθόδους, προβαίνουσιν εἰς ἐξόντωσιν τῶν μὴ δεχομένων τὰ καθεστῶτά των, ἅτινα οὕτω «δὲν εἶναι καθεστῶτα εἰρήνης, ἀλλὰ μίσους, ἀνατροπῶν καὶ δόλεθρου».

Οὕτω «ἱστορικὴ μονομαχία διεξάγεται μετὰ τῶν δύο τούτων παρατάξεων», ἐναντι τῆς ὁποίας «ἡ Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ μένη ἀπαθής, ἀλλ' ὀφείλει νὰ δώσῃ τὴν ἠθικὴν αὐτῆς συμβολήν». Ὅθεν οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Ἱ. Σύνοδον Ἱεράρχαι «καθῆκον ὑπέρτατον ἐπιτελοῦντες, καταδικάζουσαν τὸν κομμουνισμὸν ὡς κοσμοθεορίαν ὕλιστικὴν καὶ ἀθεϊστικὴν, ὀδηγοῦσαν τὸν ἀνθρώπον εἰς δόλεθρον ἐν τε τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. Διακηρύττουσαν, ἐν ὄψει τοῦ ἀδιαψεύστου γεγονότος, ὅτι αἱ ἀρχαὶ τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι ἄκρως ἀντιθρησκευτικαὶ καὶ ἀντιχριστιανικαὶ, ὅτι δὲν εἶναι ὅπως νοητόν, ὅτι ὁ χριστιανὸς δύναται νὰ ἀνήκῃ ταυτόχρονως εἰς τὸν ἀντιχριστιανικὸν τοῦτον ὀργανισμόν ἢ νὰ συνεργάζεται μετ' αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ». Συμβουλευούσα δ' ἡ Ἱ. Σύνοδος πάντα τῆς Ἐκκλησίας τὰ τέκνα, ἵνα ἐννοήσωσι καλῶς ταῦτα, προτρέπεται τοὺς γνησίους τοῦ Χριστοῦ στρατιώτας «νὰ συνεχίσωσι θαρραλέως τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἀθέου κομμουνισμοῦ, βέβαιοι ὅτι ἡ νίκη εἶναι ἐξησφαλισμένη» κατ' αὐτὴν τὴν βεβαίωσιν τοῦ θεοῦ τῆς Ἐκκλησίας Ἰδρυτοῦ, παραινεῖ δὲ τοὺς «ἐνεκα μικροψυχίας ἢ ψυχικῆς τυφλώσεως» προσπαθοῦντας «νὰ μείνωσιν οὐδέτεροι κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης, νὰ κάμωσιν ἀμέσως τὴν τελειωτικὴν ἐκλογὴν τῶν καὶ νὰ θέσωσιν ἑαυτοὺς ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἀγαθοῦ», ἀπευθύνει δὲ πατρικὴν ἔκκλησιν πρὸς τοὺς παραπλανηθέντας νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν εὐθείαν.

Ἐφεξῆς ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἀποκρούουσα τοὺς κατηγοροῦντας τὴν Ἐκκλησίαν ὡς τάχα σύμμαχον τῆς κεφαλαιοκρατίας καὶ ἀδιάφορον πρὸς τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ διὰ τῆς βεβαίωσεως ὅτι, πᾶν τοῦναντίον, ὅλα αἱ συμπάθειαι αὐτῆς στρέφονται πρὸς τὰς ταλαιπωρίας αὐτοῦ, ὅθεν καὶ πάντοτε «ὑπεστήριξε καὶ ὑποστηρίζει τὰ δίκαια αἰτήματα τῶν ἐργατῶν ἐναντι τῶν ἐργοδοτῶν των», χαρακτηρίζει τὸν ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν σύγχρονον κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀγῶνα ὡς τὸν «ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι σήμερον σφοδρότερον κατ' αὐτῆς διωγμὸν», ἐκ τοῦ ὁποίου ὅμως, ὡς καὶ πάντοτε, θὰ ἐξέλθῃ νικητρία, «ἀντιλοῦσα τὴν δύναμιν αὐτῆς ἐκ τῆς ἀοράτου αὐτῆς Κεφαλῆς, τοῦ Χριστοῦ».

—Ἡ Ἱ. Σύνοδος, κρίνασα ἀναγκαῖον τὸν καταρτισμὸν Ἐθνικοῦ Συμβουλίου μὲ συμβουλευτικὸν χαρακτῆρα πρὸς προώθησιν τοῦ ἐθνικοῦ ἐνωτικοῦ τῆς νήσου ἀγῶνος, ἀπεφάσισε τὴν συγκρότησιν αὐτοῦ ἐξ ἀντιπροσώπων κλήρου καὶ λαοῦ ἐκλεγομένων ἀριστίνδην ὑπ' αὐτῆς καὶ ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν ἐθνικῶν κομμάτων καὶ σωματείων.

—Ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀστόχους καὶ προσβλητικὰς διὰ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀπανταχοῦ ἐλλήνων δηλώσεις τοῦ Κυβερνήτου τῆς Κύπρου τῆς 12 Αὐγούστου ἐν. ἔτους, ἡ Ἱ. Σύνοδος δηλοῖ ὅτι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα κρατοῦν ἀνοικτὸν ἢ ἀναμφισβήτητος ἐλληνικότης τῆς Κύπρου, αἱ θυσίαι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου εἰς τοὺς περὶ ἐλευθερίας ἀγῶνας καὶ ἡ ἀκαμπτος θέλησις δέκα ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων. Ἐπὶ τούτοις ἡ Ἱ. Σύνοδος καταγγέλλει πρὸς τοὺς λαοὺς ὄλων τῶν ἐλευθέρων χωρῶν, τὴν συνεργαζομένην κατὰ τῶν δυνάμεων τῆς βίας καὶ τοῦ σκότους, τὴν ἀνήκουστον συμπεριφορὰν τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως «νὰ ἀνέχεται τὴν ὑπὸ ὀλιγαρίθμων ἐν Κύπρῳ ξενοκινήτων ὀργάνων τῆς διεθνούς ἀναρχίας δημοσίᾳ διενεργεῖαν ἐράων ὑπὲρ τοῦ ληστάρχου Μάρκου· τοῦτο ἀποτελεῖ οὐχὶ μόνον προσ-

βολήν κατά τῶν αίσθημάτων παντός "Ελληνοί, ἀλλὰ καὶ πράξιν ἀδικον ἔναντι μιᾶς χώρας φίλης καὶ συμμάχου τῆς Μεγάλης Βρετανίας". Ἐπικαλουμένη δὲ τὴν θεῖαν εὐλογίαν ἐπὶ τὸ χριστεπώνυμον Κυπριακὸν πλήρωμα, «ἐκφράζει τὴν ἰδιαίτεράν αὐτῆς εὐχαρίστησιν διὰ τὴν συνοχὴν καὶ πειθαρχίαν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ διὰ τὴν ἀκλόνητον ἐμμονὴν του εἰς τὸ σύνθημα τῆς Ἐθναρχούσης Ἐκκλησίας «Ἐνωσις καὶ μόνον Ἐνωσις».

—Ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἐπιληφθεῖσα τοῦ ζητήματος τῶν παλαιομερολογιτῶν, ἀπεφάσισε νὰ κληθῶσιν εἰς ἀπολογίαὶν παλαιομερολογιταί τινὲς ἱερεῖς. Οὗτοι ἠρνήθησαν νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου μόνον, ὅθεν καὶ ἀπεφασίσθη ἡ καθαιρέσις αὐτῶν, ἐάν ἐντὸς μηνὸς δὲν δηλώσωσι μεταμέλειαν καὶ ὑπακοήν.

—Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπέλυσεν ἐγκύκλιον πρὸς τὸν λαόν, προτρέπουσα τοὺς γονεῖς νὰ ἀποτέλλωσι τὰ τέκνα τῶν μόνον εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἐκ Βουλγαρίας ἠγγέληθι ὅτι, κατ' ἀνακοίνωσιν τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σόφιας Στέφανος, Ἐξάρχος τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του. Ὡς λόγοι τῆς παραίτησεως φέρονται ὑπὸ τῆς Ἱ. Σ. τὸ ἐπισφαλὲς τῆς υγείας καὶ «ἄλλοι σοβαροὶ καθ' ὅσον ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρος». Ἡ Α. Σ. διετέλεσε Μητροπολίτης Σόφιας ἐπὶ 25 ἔτη, πρωθιεράρχης τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ἀνηγορεύθη κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1943, μετέσχε δ' αὐτοπροσώπως τοῦ ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας συγκληθέντος ἐσχάτως ἐν Μόσχᾳ ἐκκλησιαστικοῦ συνεδρίου.

ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐν Amsterdam ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (22 Αὐγ. ἐν. ἔτους) ἐν πᾶσι τοῖς ναοῖς τοῦ ρωμαϊκοῦ δόγματος τῆς Ὀλλανδίας ἀνεγνώσθη ποιμαντορικὴ ἐγκύκλιος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὀλλανδίας, διαγράψουσα σαφῶς τὴν θέσιν τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ ἐν λόγῳ Συνεδρίου. Ἡ θέσις αὕτη—λέγεται ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ—δὲν προκύπτει ἐκ φόβου ἀπώλειας γοήτρου ἢ ἐκ λόγων ἀπλῆς τακτικῆς, ἀλλὰ βασιζέται ἐπὶ πεποιθήσεως ἐν τῷ πεδίῳ τῆς πίστεως. Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία παραμένει ἡ Ἐκκλησία ἡ ἁγία, μία, καθολικὴ καὶ ἀποστολική, θεμελιωμένη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σωτηριώδους Του ἔργου μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων. Ἡ ἐνότης τῆς χριστιανώσυνης δύνатаι νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπιστροφῆς, εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς κατεχομένην καὶ οὐδέποτε διασπασθεῖσαν ἐνότητα. Ἄν ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία μετεῖχεν ἐνωτικῶν κινήσεων ἐπὶ ἴσοις, θὰ ἀνεγνώριζεν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ βουληθεῖσα ἐνότης δὲν ὑπάρχει πλέον.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Ἐπὶ τὸν τίτλον «Ἡ ἐν Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἐγγυῶν Ἀνατολῇ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ» (Church life in Europe and the Near East) ἐξεδόθη τεύχος, περιλαμβάνον ἀνασκόπησιν τῆς μέχρι τοῦ Μαρτίου παρ. ἔτους ζωῆς τῶν ἐν ταῖς χώραις ταύταις Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἐπέδειξαν σημαντικὴν δράσιν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὡς ὑπέρμαχοι τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀξιών τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀντισταθεῖσαι κατὰ τῆς γνωστῆς ἀντιχριστιανικῆς ἰδεολογίας. Ὡς σημειοῦται ἐν τῇ ἀνασκοπῇ ταύτῃ, ὁ κοινὸς οὗτος ἀγὼν ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ φέρῃ τοὺς χριστιανοὺς διαφόρων θρησκευτικῶν δόξων εἰς στενὴν καὶ ἐνεργὸν συναδέλφωσιν, σημειοῦνται δὲ τὰ τεκμήρια τῆς δλονὲν ἀνκτυσοσμένης μεταξύ τῶν χριστιανῶν συνεργασίας καὶ ἀναφέρονται καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρετανίας πραγματοποιηθέντα πρακτικὰ διαβήματα πρὸς βοήθειαν τῶν χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης, οἵτινες ὑπέφεραν συνεπία τοῦ πολέμου. Ἰδιαίτερα μνεῖα γίνεται τῆς ἐπ'

ἐσχάτων ἐπιδειχθείσης μεγαλειτέρας ἐτοιμότητος τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς συνεργασίαν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς ἀκτίνα ὑπερτοπικὴν καὶ ἄσχετον πρὸς τὸν δογματικὸν κύκλον. Οὕτω λόγος γίνεται περὶ τῶν χωρῶν τῆς βορείου, δυτικῆς, κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀναφέρεται ἡ εἰς τὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας κίνησις, ἣτοι τοῦ Πατριαρχείου ΚΠόλεως, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κύπρου, τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Γεωργίας, τῆς ὑπερροῦ ρωσικῆς Ἐκκλησίας, τῆς σερβικῆς, τῆς ρουμανικῆς, τῆς βουλγαρικῆς καὶ τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ἐκκλησίας. Ἀκολουθεῖ ἡ χρονικογραφία τῶν Ἐκκλησιῶν ἀρμενικῆς, κοπτικῆς, αἰθιοπικῆς, ἀσσυριακῆς καὶ συριακῆς καὶ τῆς ρωμαιοκαθολικῆς. Ἐκ τῆς δλης ταύτης ἐπισκοπήσεως ἐν τέλει τοῦ τεύχους συνάγεται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν παρέχει ἀκόμη τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δύναται νὰ καταστῇ ἡ ἐνοποιὸς δύναμις, ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὸν πολιτισμὸν ἐκ τῆς διαλύσεως, ὅτι δ' ἀπομένει εἰς τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας νὰ ἀνακαλύψουν εἰνε μία γενικὴ κίνησις πρὸς στενωτέραν συνεργασίαν τῶν. Εἰς τὴν κίνησιν ταύτην—λέγεται ἐν τῷ τεύχει—ἔχουν βεβαίως μεγάλην ἀξίαν αἱ θεολογικαὶ συζητήσεις καὶ ἔρευναί καὶ αἱ συσκέψεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν, ἀλλ' ὅτι κυρίως ἀπαιτεῖται εἰνε ἡ ἀμοιβαία στενωτέρα γνώσις τῆς ἑκασταχοῦ τάξεως καὶ ἡ εἰς τὰς μάζας διάδοσις τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ, ὡς αὕτη ἐμπεριέχεται ἐν ταῖς ἁγίαις Γραφαῖς εἰς γλώσσαν εἰς πάντας καταληπτήν.

—Ὁ λονδίνοιος ἐκκλησιαστικὸς τύπος ἐδημοσίευσεν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καντερβούριας πρὸς τὸν Μακαρ. Πατριάρχην Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἡ Α. Σ. διαβιβάζουσα εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος τότε νὰ συγκληθῇ συνεδρίου Lambeth καὶ συγχαίρουσα ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς 500ῆς ἐπετηρίδος τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἐπισημιοῖ ὅτι γράφει οὐ μόνον ἐξ ἑαυτοῦ καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ προσώπου τῶν 329 ἐπισκόπων τοῦ ἐν δλω κόσμῳ Ἀγγλικανισμοῦ, τῶν συναθροισθέντων εἰς τὸ Λονδίνον διὰ τὸ ἐπικείμενον Συνεδρίον.

Τὴν ἐπιστολὴν εἶχε κομίσει εἰς Μόσχαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θυατείρων κ. Γερμανός, δταν μετέβη ἐκεῖσε ὅπως παραστῇ εἰς τὸν ἑορτασμὸν τοῦ αὐτοκεφάλου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡ θεῖα λειτουργία Ἰαζόβου τοῦ Ἀδελφοθεοῦ. Ἐπιστολὰς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσσοστόμου (†). Ἐκδοσις πέμπτη. Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἀθῆναι 1948 (σ. 44).

Ἐκ τῶν καταλοίπων Χρυσσοστόμου Α. Παπαδοπούλου (†) Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν Κοιμηθῶν (1081-1185). Ἐπιμελεία Γεηγορίου Παπαμιχαήλ. Ἀθῆναι 1948. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Θεολογίας» (σ. 45).

Θεοδώρου Σύδη Οἱ ἱαμβικοὶ Κανόνες τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἀθῆναι 1948 (σ. 29).

Μιχαὴλ Βολονάκη Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀναγκαῖαι ἀπαντήσεις εἰς καζόβουλα ἰταλικά δημοσιεύματα κατὰ τῆς Δωδεκανήσου. Δημοσιεύματα Δωδεκανησιακῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀθῆναι 1948 (σ. 38).

Ἰωάννου Γ. Παναγιωτίδου Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου, Καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς, Ἀντίλαοι ἀπὸ τὸν ἱερὸν ἄμβωνα. Ἐκδοσις δευτέρα, ἐπιστολὰς Ἐμμανουὴλ Ἱ. Φαρλένα, Πρωτονοταρίου τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι 1948 (σ. 128).

Γεωργίου Σπ. Μακρῆ Πρωτοπρεσβυτέρου, Ὁδηγὸς τοῦ ἐξομολογουμένου χριστιανοῦ. Ἐκδοσις «Ἐνορίας». Ἀθῆναι 1948 (σ. 30).

Ε. Φ. Καθηγητοῦ, Ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς ἄρθρου τοῦ καθηγητοῦ κ. S. Troitchky ἐπὶ τοῦ δικαιώματος ἐξουσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῆς Διασποράς. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ὀρθοδοξίας». Σταμπούλ 1948 (σ. 33).

Νικολάου Β. Τωμαδάκη Ἐπιούρχευσεν ὁ Γεώργιος Ἀ-

μρουτζής; Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν. Ἀθήναι 1948 (σ. 99—143).

Ὁ Βιβλιοεκδοτικός Οἶκος «Ἀετός» ἐξέδωκεν ὀλόκληρον τὴν σειράν τῶν εἰκοσιτεσσάρων βοηθητικῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως διὰ τε τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, συνταχθέντων διὰ συνεργασίας μετὰ ομάδος ἐκλεκτῶν δημοδιδασκάλων. Τὰ βιβλία ταῦτα, μὲ καλλιτεχνικώτατα ἔγχρωμα ἐξώφυλλα, εἰκόνας ἐν τῷ κειμένῳ ἀφθόνους, καὶ εἰς τυπογραφικὴν ἐμφάνισιν ἄσπρα, εἶνε τὰ ἀκόλουθα:

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη διὰ τὴν Γ' τάξιν (σ. 80).

Ἡ Καινὴ Διαθήκη διὰ τὴν Δ' τάξιν (σ. 80).

Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία διὰ τὴν Ε' τάξιν (σ. 80).

Κατήχησις καὶ Λειτουργικὴ διὰ τὴν Στ' τάξιν (σ. 63).

Μυθικοὶ χρόνοι διὰ τὴν Γ' τάξιν (σ. 63).

Ἱστορία τῆς ἱεραίας Ἑλλάδος διὰ τὴν Δ' τάξιν (σ. 79).

Ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους διὰ τὴν Ε' τάξιν (σ. 80).

Ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος διὰ τὴν Στ' τάξιν (σ. 80).

Γεωγραφία-Πατριδογραφία διὰ τὴν Γ' τάξιν (σ. 63).

Γεωγραφία (τεύχη τρία) διὰ τὰς τάξεις Δ', Ε' καὶ Στ' (σ. ἀνά 80).

Φυτολογία-Ζωολογία (3 τεύχη) διὰ τὴν Γ' καὶ Δ' τάξιν (σ. 80 καὶ 63).

Φυτολογία διὰ τὴν Ε' τάξιν (σ. 72).

Ζωολογία-Ἀνθρωπολογία διὰ τὴν Στ' τάξιν (σ. 80).

Φυσικὴ Πειραματικὴ διὰ τὰς τάξεις Ε' καὶ Στ' (σ. 80)

Χημεία διὰ τὰς τάξεις Ε' καὶ Στ' (σ. 64).

Ἀριθμητικὴ (3 τεύχη) διὰ τὰς τάξεις Γ', Δ' καὶ Ε' (σ. 47, 47 καὶ 64).

Γεωμετρία διὰ τὰς τάξεις Ε' καὶ Στ' (σ. 64).

Γραμματικὴ τῆς καθαρευούσης διὰ τὰς τάξεις Ε' καὶ Στ' (σ. 54).

Φαίδωνος Κουκουλέ τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός. Τόμος Β'. Ἰ Ἔορται καὶ πανηγυρισμοί, ἔργα εὐποίας, ἐπαγγέλματα καὶ μικροπόριον. Athènes 1948. Collection de l' Institut Français d' Athènes (σ. 283, μετὰ δύο πινάκων).

Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἔτος 1948: τόμος 23ος. Τεύχος Ἰον, Ἰανουάριος-Ἰούνιος. Ἐν Ἀθήναις, Γραφεῖον Δημοσιευμάτων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 1948 (σ. 331).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Συνδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Πρὸς τὸν Διχειριστὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», Ἀθῆναις (Κ), ὁδὸς Φιλοθέης 19. Τηλέφ. 27.689.

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἐπ' ἀνταλλαγῇ: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησίας», Ὀδὸς Μοσχονησιῶν 12Α Ἀθῆναις 8. Τηλέφ. 82-219.

Ἐρᾶν Μητρόπολιν Μαρωσίας καὶ Θάσου Κομοτηνῆς διεγράψαμεν τοὺς ναοὺς τῶν ἀνταρτοκρατουμένων χωρίων συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας. **Ἐρᾶν Μητρόπολιν Κρήτης** Ἡράκλειον ἢ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου ἐνεργεῖται συμφώνως τῇ ἀποσταλείῃ ἡμῖν καταστάσει, διὰ πᾶσαν δὲ μεταβολὴν ἢ νέαν ἐγγραφὴν δέον ἢ διεκπεραιώσεως νὰ εἰδοποιῆται εἴτε ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως, εἴτε ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ἢ εἰς χεῖράς μας κατάστασις δὲν περιέχει τὸν ἱερέα Γ. Ἀπαλάκη, ὡς ἱερέα δὲ ἄνω Ἀχαρνῶν ἀναφέρει τὸν Ἐμμ. Κυριακάκη, τὸν δὲ Θεοφύλακτον Σμυρνιατάκη ἀναγράφει μὲ ἑλλίπην τὴν διεύθυνσιν. Οἱ ἀνωτέρω ἐτακτοποιήθησαν παρακαλοῦμεν γνωρίσατέ μας ἄλλα δνόματα παραπονομένων. **Αἰδεσιμωτάτους Ἠλίαν Λακαφώσην, Ἰωάννην Δελῖκον κ.τ.λ.** Ἀμφισσαν, **Εὐστράτιον Ἀναγνώστην** Πληγώνιον Μυτιλήνης, **Βελισσαρ. Σαρρῆν** Κάρυστον, **Ἀθανάσιον Γκίνην** Χαροπὸν αἰ διευθύνσεις σας ἐτακτοποιήθησαν. **Αἰδεσιμ. Λάζαρον Σταυροπούλου** Κυπαρισσίου ἐνεγράφητε ἀπὸ 1-1-48. **Πανοσιολ. Ἀρχ. Στέφανον Κωττάκη** Κύθιον ἐνεγράφητε ἀπὸ 1-3-48. **Αἰ-**

δεσιμ. Ἀντώνιον Φρειδάκη Ὑδραν ἐνεγράφητε. **Αἰδεσιμ. Ἀργύριον Ζολώταν** Πηγάδια οὐδαμῶθεν εἰχομεν εἰδοποιηθεὶ περὶ ὑμῶν ἐνεγράφητε ἀπὸ 1-1-48.

Πᾶσα μεταβολὴ διευθύνσεως δέον νὰ μᾶς ἀνακοινοῦται ἰμέσως, **σημειομένης ἀπαραιτήτως τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἢ μετὰθεσις.** Ἄνευ τῆς σημειώσεως ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἢ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δέον δὲ νὰ ᾖ εὐανάνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μίας μόνον ὀψευος τοῦ χάρτου.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ι. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ περὶ Ἱ. ναῶν καὶ ἐφημερίαν νόμου, καλυπτομένων καὶ βυλομένων καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Ἁγίου Νικολάου—Κάψια ὁπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Ἐν Τριπόλει τῇ 11—10—1948.

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Προκόπιος

Ι. Μητρόπολις Αἰτωλοακαρνανίας

Προειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακλήρῳσιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ ἐν Βασιλοπούλῳ ἱεροῦ ναοῦ ἁγίου Γεωργίου, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200(1940 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 16 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 586)41 Νομοθετικοῦ Διατάγματος «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Α. Ν. 2200(1940) ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 27 Ὀκτωβρίου 1948

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ακαρνανίας Ἱερὸς Θεὸς

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἰδιωτῶν	Δρχ. 12.000
Φοιτητῶν καὶ σπουδαστῶν Ἱερατικῶν	
Σχολῶν	6.000
Ἐξωτερικοῦ	Λολλ. 6
Τιμὴ ἐκάστου φύλλου	Δρχ. 1.000
Προκηρῦξεις ἐκλογῆς ἱερέων:	
1) διὰ μόνην θέσιν	5.000
2) διὰ πλείονας τῆς μίας ἐν τῇ αὐτῇ	
Προκηρῦξει ἐκάστη πρὸς δραχμᾶς	3.000
Οὐδεμία Προκήρυξις θὰ δημοσιεῖται μὴ συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῆς.	
Αἱ συνδρομαὶ προκαταβάλλονται.	

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Ἐάνθης ΙΩΑΚΕΙΜ

† Ὁ Ζακύνθου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τύποις «Φοῖνικος» Λεωνάτου 4